

QUADERNS DE PASTORAL

FEBRER 1975

34

Opció política i alliberament

Els obrers i la nova societat

Dimensions no polítiques
de l'alliberament

Per a un nou servei ministerial

L'aprofitament integral de l'Ebre

PRIMERA PLANA

Un quart de segle per a nosaltres	1
El risc d'una institució anacrònica	4
Afanyem-nos: economia i llibertat eclesial	6

QÜESTIONS

Teologia política i teologia de l'alliberament - <i>Jacint Amat</i>	9
Els treballadors i la construcció d'una nova societat - <i>Xavier Morlans</i>	18
Dimensions no polítiques de l'alliberament humà - <i>Fèlix Martí</i>	30
Un nou servei ministerial per a una nova Església - <i>Josep M. Totosaus</i>	34

TERRA I POBLE

L'aprofitament integral de l'Ebre	38
-----------------------------------	----

LECTURA

Memòries sobre la JOC - <i>Silvà Claramunt</i>	46
--	----

QUATRE VENTS

Impressions sobre la pastoral als Països Catalans durant l'any 74	48
Barcelona - <i>Salvador Pié</i>	49
Girona: 74, llevat de renovació? - <i>Ramon Oller</i>	50
Lleida	52
Església de Mallorca - <i>Pere Llabrés</i>	53
Solsona: L'hora de la veritat - <i>Climent Forner</i>	55
Urgell: Tots plegats... anem fent camí - <i>Antoni Mirabet</i>	59
València: Nous aires d'espiritualisme - <i>Antoni Signes</i>	61
Crònica de Vic - <i>Andreu Roca</i>	64
L'any 74 del món obrer als Països Catalans - <i>Josep Castaño</i>	65
Pastoral de joventut - <i>Josep M. Fisa i Lluís Planas</i>	71
Moviment Comarcal d'A. C. - <i>Genís Piferrer</i>	74
Manifest de Justícia i Pau de València	76

D'ACÍ I D'ALLÀ

Barcelona	79
Seu d'Urgell	82
València	83

TEMPS OBERT

El món rural marginat encara avui	87
Els oblidats del Tercer Món	88
Brasil: Conflictes i esperances a Sao Felix - <i>S. C.</i>	90

PRIMERA PLANA

UN QUART DE SEGLE PER A NOSALTRES

Dividir un segle en quatre quadrants no és pas fer cap periodificació científica, ni de bon tros... Però resulta estimulant, ara que, amb l'any nou, hem encetat el quart de centúria que marcarà la seva —i la de molts de nosaltres, ai las!— vellesa irreparable, enfil·lar-se en aquesta efemèrides, com aquell qui puja a un turonet, a guaitar endavant i endarrera...

La nostra Església obria la processó del nou-cents amb patums considerables. Ja feia un any que Morgadas era a la Seu de Barcelona i Torras i Bages a la de Vic. Més popular i més afligit, Verdaguer es conhortava amb el petit redós de pau d'un benifet a Betlem,

i les rambles barcelonines veien passar el primer poeta de Catalunya cantant les absoltes. Calia viure i comprar els medicaments que el doctor Robert li receptava... Sardà i Salvany, una mica després, hauria volgut excomunicar Solidaritat Catalana. El jesuïta Palau assajaria una oblidada dimensió obrera del catolicisme català, però la Setmana Tràgica palesaria aviat la tragèdia d'aquell oblit... Encara fumejants els convents, la veu d'un laic, el poeta Maragall, seria la més neta i revulsiva.

El segon quadrant arrenca ple de creativitat: el mateix any 25 sortien «La Paraula Cristiana», «El Bon Pastor» i «Crítèrion». Després anirien venint «Analecta Sacra Tarraconensia» i la Bíblia de Montserrat... A la intempèrie secular de la II República, comença a esbossar-se una nova manera de viure la condició cristiana en el món: en la pastoral, la Federació de Joves Cristians intuirà la militància missionera; en la política, Unió Democràtica posarà, finalment, nuclis de cristians a la lluita social. Però torna la tragèdia, aquesta vegada llarga d'anys... Juntament amb la llibertat, és derrotada la petita Església que tot just començava a fer-se al seu aire. Tota la fúria integrista que, durant un segle, no havia parat de bordar, ara mossega... L'hora li és propícia: ¿no havia estat la persecució religiosa el fruit de l'experiència democràtica?

Als 50 ja hem tocat fons. L'últim dels congressos catòlics espectaculars, l'Eucarístic Internacional, desemboca, significativament, en la construcció dels primers habitatges populars dignes, de la Barcelona de postguerra. Els moviments apostòlics retroben, per damunt de les instàncies oficials, el camí de l'extingida Federació. Però no, l'aire de llibertat que aquella respirava. Per això, al capdavant, s'ofeguen. Hi ha un cert clima renaixent, en aquests últims vint-i-cinc anys, que avança, però sempre amb un punt de frustració final. L'entusiasme i la decepció trobaran la seva expressió màxima en

el Concili i el postconcili. Els èxits evidents d'una certa restauració, a la recerca del temps perdut —bisbes catalans, institucions i moviments que neixen i s'afiancen, publicacions— troben el contrapunt de l'aparició de nous problemes i de nous plantejaments. Encara estem bastint coses que havien quedat per fer, quan ja els arriba la crisi. A vegades fem pensar en aquella curiosa gent de la qual deia Mark Twain que havien saltat de la barbàrie a la decadència, sense passar per la civilització...

I la processó continua. Per dins i per fora. Tenim al davant vint-i-cinc anys, abans de cloure el segle. Per a qui hagi passat la quarantena, totes les possibilitats d'eficàcia s'exhauriran pràcticament dins d'aquest raconet del temps... Què hi volem i què hi podrem fer? Els interrogants pendants de resposta són nombrosos: com animarem les comunitats de fe i quina actitud adoptarem davant el poble religiós, no practicant? Quin serà el lloc dels cada dia més freqüents sacerdots secularitzats? Com serà el ministeri i la vida dels altres preveres? Pairem l'impacte marxista, tan abassegador aquests anys? Què farem els cristians en el camp polític? Què serà l'Església en el conjunt de Catalunya?... I s'obriran, no cal dir-ho, nous interrogants, avui imprevisibles...

La perspectiva històrica, aquí només apuntada a curta-corrents, hauria d'acréixer el nostre sentit de responsabilitat.

EL RISC D'UNA

INSTITUCIÓ ANACRÒNICA

L'afer del patrimoni dels canonges de Lleida —fins fa pocs anys, unes 4.000 hectàrees de terra, valorades en més de 1.000 milions de pessetes; i, des d'un temps ençà, el diner, fruit, primer, de la venda que representà una quantitat de 400 a 500 milions, i, després, fruit d'una nova revenda que representà una quantitat molt més alta— ha saltat novament al camp de la notícia. Com? Una part d'aquest patrimoni —uns 80 milions— havia estat aportada al capital de les empreses Rosell, que donaven uns interessos equivalents al 17 %. Ara, aquesta porció s'ha vist atrapada per la suspensió de pagaments que han declarat les esmentades empreses. Així és com el fet ha transcendit a l'opinió pública. I, amb el fet, ha tornat a sortir la qüestió del patrimoni dels dotze canonges de Lleida.

El fet i, sobretot, aquesta situació patrimonial obliguen a un esforç de pensament. No es tracta d'entrar en cap mena de judici sobre les persones. Voldríem només reflexionar sobre aquesta situació objectiva. O, més ben dit, voldríem constatar alguns dels aspectes que la reflexió permet d'entreveure. En el subsòl de l'afer —no ho perdem de vista— hi ha una institució eclesiàstica: un capítol catedralici de canonges. I, en la superfície, hi ha una reacció d'escàndol absolutament innegable.

Es defensen els canonges de Lleida —pel que diuen— amb arguments jurídics que avalen el seu títol de propietaris, i l'exercici d'uns drets que van annexos a la mateixa titularitat. No és massa fàcil, pensem nosaltres, amb l'esperit i amb la lletra de les lleis eclesiàstiques que configuren l'ordenament de les coses, de les actituds i de la convivència dins l'Església, convertir la

defensa dels canonges i els seus arguments en una tesi invulnerable (vegeu, per exemple, els cànons 1472 i ss. del Codi de Dret Canònic). No, no ho és pas de fàcil. Però, a més a més, la perspectiva jurídica de l'Església —i el mateix passa anàlogament en la societat civil— ha d'abastar, en qualsevol afer, l'horitzó constitucional —no cal que estigui escrit— d'on deriva el sentit propi de les coses i de les institucions de l'Església; i ha d'abastar, al mateix temps, la consciència històrica del poble de Déu, en un moment determinat, d'on neixen sovint les embranzides de reforma que exigeixen una nova coherència de les pautes de comportament i un nou ordenament de les coses i de les institucions.

Amb això, caldria preguntar: ¿És que la naturalesa i la missió de l'Església són compatibles amb la justificació, ni que sigui jurídica, d'una situació patrimonial com la que s'atribueix als canonges de Lleida, amb les reaccions que acusen el món dels creients i el món dels allunyats? ¿És que la consciència cristiana, impulsada pel concili Vaticà II, no torna anticonstitucionals fets com aquests? O, dient-ho d'una manera més senzilla, però potser més profunda: «¿És que pot haver-hi un dret que serveix per a escandalitzar el poble de Déu?», com ho preguntaven un grup de capellans de Lleida, en una carta publicada als diaris fa tres mesos.

Al costat d'aquest aspecte, voldríem encara destacar-ne un altre. Pensant en les institucions de l'Església que, per la mateixa força dels temps i per la transformació de les mentalitats, esdevenen anacròniques i perden, per tant, la seva funció, arribaríem a un altre capítol de consideracions.

Les institucions que, malgrat haver perdut el seu sentit i la seva funció, continuen sobrevivint, queden pràcticament marginades de la funcionalitat del cos social al qual pertanyien. I és aleshores quan es poden

produir fenòmens com els que comenta aquesta primera plana. En definitiva, aquest cos, més o menys marginat, continua segregant comportaments, decisions, actituds, que no tenen res a veure amb el conjunt que havia donat raó d'ésser a la seva institucionalització. Heus ací un nou aspecte que hauria de fer pensar molt en una època de reforma, com ho és evidentment l'actual.

No voler plantejar en l'Església els problemes des d'una perspectiva més àmplia i coherent (des d'una política de futur, gosaríem dir), i des d'uns plantejaments que exigeixen transformacions profundes, o revolucionàries, porta inevitablement a camins sense sortida i a frustracions que deixen baldats molt sovint els membres més compromesos dins el poble de Déu.

AFANYEM-NOS: ECONOMIA

I LLIBERTAT ECLESIAL

La Comissió permanent de l'Episcopat espanyol, en la reunió del 24 i el 25 de gener, va ser informada —segons el comunicat final— dels passos que es fan a les diòcesis i les províncies eclesiàstiques per fer possible —cas que ho fos— que a partir dels mitjans econòmics de les diòcesis, tots els sacerdots espanyols poguessin comptar amb un ingrés de deu mil pessetes mensuals. També feia constar el comunicat que s'havia pres nota de les gestions que en aquell mateix sentit es feien prop de l'Administració de l'Estat. I que, de conformitat amb el que fou acordat en les Assemblees plenàries ante-

riors, s'havia encarregat al president de la Conferència l'execució de les gestions necessàries prop de les autoritats de l'Estat per tal de sol·licitar una gràcia àmplia d'indult; es van recordar les dues peticions de l'última Assemblea plenària, o sigui, la revisió de la situació penal d'aquells que estan reclosos «per la restricció d'uns drets que ara es tendeix a reconèixer més plenament», i un gest generós de clemència a favor de totes les persones privades de llibertat. Acabava la nota dient que el cardenal president havia informat a la Comissió permanent dels escrits rebuts en aquest sentit de Justícia i Pau i d'altres entitats. Però els cent seixanta mil signants del document de Justícia i Pau dirigit al cardenal Tarancón feien servir, concretament i intencionadament, la paraula *amnistia*. Es tractava, doncs, de dos encàrrecs diferents, cosa que sembla que, com aquell qui no fa res, intentava dissimular la nota de la Comissió permanent.

A partir de tot això, el que vol remarcar el nostre comentari és la interpretació a què pot portar el fet que en una mateixa nota, que vol dir en un mateix moment, coexistissin la referència a les gestions prop de l'Administració —per a assegurar a tots els sacerdots l'ingrés esmentat— amb el fet significatiu que la petició episcopal de clemència no coincideixi amb la sol·licitud d'amnistia dels cent seixanta mil signants del document de Justícia i Pau. Aquesta coincidència pot portar a pensar —i realment hi ha portat— en una possible implicació de les dues qüestions. I, com és natural, fa sentir una vegada més la urgència d'aconseguir l'autonomia econòmica de l'Església, per tal d'assegurar que actuï lliurement. I també per tal de no dificultar que la gent entengui que l'Església actua lliurement, encara que... realment hi actuï!

Per això ens preguntem: A quin quilòmetre som del camí que porta a la independència econòmica de l'Església? Quants quilòmetres ens queden per arribar-hi?

Malgrat tot, tenim la sensació de desert. Però, això no obstant, veiem uns símptomes diversos (miratges?), que ens fan creure que s'avança. Per exemple, les diferents mesures que es van prenent a nivell diocesà, o per les conferències episcopals regionals. I també —de retruc clarificador— el fracàs, ara per ara, de les converses amb l'Administració iniciades paral·lelament a la recerca de solucions diocesanes, fracàs que s'ha concretat —segons sembla— en la negació mentre la situació concordatòria continuï igual. És, potser, la tàctica del càstig; hom creu que els capellans a força de multes callaran, i que l'Episcopat a força de dir-li «no» quan demana anirà cedint de les actituds que responen als principis del Vaticà II. I això no és possible per més defallences i infidelitats anecdòtiques que empedrin el llarg camí.

I els laics? ¿És possible que entre els laics es reaccioni prou decididament davant el problema? ¿Es pot pensar en la seva operativitat més enllà d'una posició merament crítica? ¿Jerarquia, doncs, però també laics, tenim prou consciència de la necessitat de fer el pas? Perquè, si ens el fan fer per força ens recarà no haver-lo fet abans; ens sabrà greu haver malmès un signe de credibilitat, no haver donat una pedagogia que no podem escatimar a ningú. I si l'estat de vinculació econòmica continua més enllà, encara pitjor; no haurem escapat a la trampa. En un cas i en l'altre, un problema d'identitat, de decisió, amagat sota l'autoengany de la prudència. Aleshores, quina força pot tenir la veu que proclama la Bona Nova?

Afanyem-nos.

TEOLOGIA POLÍTICA I

TEOLOGIA DE L'ALLIBERAMENT

Revisió o aprofundiment crític d'algunes categories teològiques

Les temptatives que fa l'Església per acostar-se al poble, compartint les ànsies d'alliberament dels més desemparats, arrossegueu una notable quantitat de problemes de tot tipus: problemes religiosos (teòrics i pràctics) i problemes socio-polítics. Jacint Amat —participant a la setmana d'estudi sobre Fe cristiana i Alliberament, fa poc organitzada pel Centre d'Estudis Pastoral— ens ofereix un acostament al tema, des de la perspectiva teològica, però amb evidents implicacions pastorals.

El punt de partida

Tots estem d'acord que una de les funcions principals de la teologia ha de consistir a orientar i criticar l'acció dels cristians en el món. Vulguem o no, aquesta acció parteix sempre d'uns supòsits que s'han d'anar reinterpretant i fonamentant de nou. Com entenem l'acció del cristià? ¿Una transformació del món atenta als valors de la ciència? Una «consagració» del món? ¿Un testimoni del transcendent? Una solidaritat amb els pobres? G. Gutiérrez ha fet la crítica teològica de quatre línies pastorals que avui coexisteixen en el Tercer Món: pastoral de cristiandat, pastoral de nova cristiandat, pastoral dels adults en la fe, pastoral profètica.¹ Cadascuna té la seva antropologia, la seva eclesiologia i la seva cristologia i és determinada per la circumstància social de cada temps o cada grup humà.

No es tracta aquí de fer la presentació de cap teologia particular, sinó més aviat de justificar globalment el plantejament crític d'algunes categories fonamentals que formen part del context teològic de l'acció dels cristians en el món, per tal de poder-nos proposar, amb fonament, un avenç efectiu en el terreny de la pastoral.

La pregunta cabdal que queda plantejada, doncs, és aquesta: de quin fonament es parteix (veritat - fe) i quina comprensió de l'objecte (món) es té? ¿Es possible establir el diàleg fe-món sense cap mena de mediació? ¿Com es contenen mútuament la fe i el món en la vida del cristià (de tot cristià, i quasi ens atreviríem a dir de tot home)?

Una constatació

Cada vegada més es confirma, positivament o negativament, l'experiència del món com història. El món ha deixat de ser l'escenari natural de les nostres accions i passa a ser el nostre inevitable

1. G. GUTIÉRREZ, *Cristianismo y tercer mundo*, ed. Zyx, Madrid 1973.

company vers el futur, que ens pot humanitzar o deshumanitzar definitivament. Conscientment o inconscientment tot home està confrontat davant la pregunta pel futur de la nostra història. És una tasca d'humanització radical que ens pertoca a tots: Què farem de la nostra història? Què acabarà fent el món de nosaltres? Amb la secularització i tot, es podria parlar de la necessitat de redefinir «l'estatut religiós» de tot home en el món.

La fe, una vegada diferenciada de l'acceptació passiva d'una certa visió naturalista del món (superació de la pastoral de cristiandat), apareix com una forma de ser o de viure en el món:

— Vista des de l'exterior (instàncies públiques), *no és políticament innocent*. Si s'accepta el món com un conjunt de relacions històriques on, a més del progrés tècnic i científic, té una importància cabdal la voluntat d'orientació d'aquestes relacions, es comprèn la primacia de la política i la possible incidència de la fe en el terreny també secularitzat de la política. A partir de l'Il·luminisme, subratlla Metz, hem passat d'un concepte sectorial a un concepte global de la política, bàsicament per la distinció entre Estat i Societat. Per això l'Església, fonamentada en la «memòria perillosa» de la mort i resurrecció històriques de Jesús, pot i ha d'esdevenir una Institució de llibertat sòcio-crítica.²

— Vista des de la pròpia experiència peculiar, *no és privada*, sinó que comporta una expressió pública (el llenguatge de l'existencialisme es fa insuficient) i una necessitat de compartir-la, criticar-la i projectar-la en comunitat.

Crisi d'algunes categories teològiques

Bàsicament totes les categories teològiques se centren entorn del problema de la relació entre naturalesa i gràcia. Recordeu el complicat procés d'aquesta problemàtica fins a arribar a les solu-

2. J. B. METZ, *La teologia politica in discussione*, a: H. PEUKERT i altres, *Dibattito sulla teologia politica*, ed. Queriniana, Brescia 1971, pp. 231-276.

cions actuals d'un Rahner (existencial sobrenatural) o d'un Alfaro, o a la més oberta del pare Lubac. Per això mateix la teologia de l'alliberament es presenta com a teologia de la salvació en la qual el problema conceptual naturalesa-gràcia s'historitza en els termes: projecte històric d'alliberament i salvació en Crist. Aquesta impostació nova del problema no està al marge de la història de la 1a. part de la *Gaudium et spes* quant a la relació entre el progrés temporal (encara massa vist en la línia del domini de la naturalesa per la ciència i la tècnica) i el creixement del Regne.³

Més concretament, ja no es tracta només de fer-hi intel·ligible la salvació enfront dels interrogants crítics de la mentalitat racionalista europea, sinó fraternitat dels cristians en una societat que discrimina per la lògica d'unes determinades lleis econòmiques, culturals, polítiques. La urgència d'aquesta pregunta (la urgència mateixa de l'evangelització i de la teologia entesa com a esforç de comunicació articulada a partir de l'experiència peculiar de fe) planteja una doble necessitat:

— la lectura o hermenèutica històrica i política dels problemes tradicionals de la teologia entorn de la salvació (perspectiva encetada per la teologia política europea);

— la relació teoria-praxis establerta des d'un compromís efectiu i fent recurs als mètodes científics d'anàlisi de la realitat històrica (principalment al marxisme). H. Assmann ha indicat un triple nivell en el qual s'ha de verificar el discurs teològic: el contingut sòcio-analític, l'opció ètico-política i el nivell estratègic i tàctic.⁴

Aquesta doble necessitat actua de correctiu teòric enfront dels enunciats teològics més tradicionals. Vegem-ho en *alguns conceptes més fonamentals*, sense deturar-nos en les diferències entre la teologia de l'alliberament i la teologia política europea donat que ens situem en una perspectiva d'història concreta (recent) de la teologia.

3. G. GUTIÉRREZ, *Teología de la liberación*, ed. Sígueme, Salamanca 1972, pp. 226 ss.

4. H. ASSMANN, *Teología desde la praxis de la liberación*, ed. Sígueme, Salamanca 1973, pp. 113-120.

Més enllà i escatologia

¿Bíblicament és escatològic allò que està més enllà de la història? En aquest punt és fonamental l'aportació de J. Moltmann. Entre immanència i transcendència, diu, no hi ha dicotomia sinó només distinció en l'experiència del límit (de la superioritat amenaçant del món sobre l'home). Aquesta situació en el límit històric desvetlla la pregunta pel futur de la història, que per a ser veritablement humana haurà de ser alhora radicalment, qualitativament, diferent. És a dir, allò que és escatològic és un concepte teològic però en l'àmbit de l'experiència històrica, col·lectiva, del límit: inclou tant el procés i la responsabilitat de l'home per adquirir unes condicions noves d'humanització com el projecte de Déu sobre aquesta història, dialècticament relacionats. L'escatologia llavors és capaç de fonamentar una teoria crítica de la història. La nostra experiència de la història és realment humana en la mesura en què ens manté constantment oberts i solidaris davant el problema del futur de la història que, com *adventus* de Déu, ha d'assumir i transformar (superar) les nostres condicions presents.⁵ El sofriment, que Moltmann ha tematitzat com a sofriment de Déu mateix, és el senyal que ens fa descobrir la dialèctica de la presència i absència de Déu en la nostra història; a la llum de la resurrecció, tota acció alliberadora és símbol de la presència explosiva de Déu que no serà totalment plena fins que no es manifesti com a tal en totes les coses.⁶

Salvació i alliberament

Seria una ulterior explicació i precisió del problema més enllà-escatologia (a Moltmann, se li ha criticat, amb raó, un cert transcendentalisme i absentisme històric en privilegiar la dimensió de futur).

5. J. MOLTSMANN, *Teologia de la esperança*, ed. Sígueme, Salamanca 1969, pp. 20 ss.

6. *Ibid.*, *Der Gekreuzigte Gott*, München 1973, pp. 123 ss.

La formulació més clara la trobem en G. Gutiérrez. Distingeix un triple nivell de significació en el concepte d'alliberament:⁷ alliberament dels aspectes conflictuals, socials i polítics; alliberament com a procés històric de desplegament de totes les virtualitats de l'home i alliberament com a superació de l'alienació radical del pecat covat en l'egoisme humà. Són tres nivells de significació d'un procés únic i complex que troba el seu sentit profund en l'obra salvadora de Crist. Nivells de significació que s'impliquen mútuament i no es poden separar ni donar l'un sense l'altre encara que se situïn a nivells profunds diferents. No es tracta d'una identificació sinó d'un procés de profunditat amb nivells inseparables. La realització del Regne es dona en la història per bé que no s'exhaureixi en cap fet històric concret. ¿Ens trobem davant una nova formulació del misteri de l'encarnació (unitat i no-confusió de les dues naturaleses en l'única persona de Jesús) aplicada al Crist històric total?

Fe i caritat

El desplaçament de l'aspecte més conceptual de la fe a «les obres de la fe» (de la veritat a «fer la veritat») es podria observar igualment com una nova formulació del problema del cristianisme implícit: fora de l'Església tot home pot col·laborar objectivament a l'edificació del Regne si en el seu esforç per establir unes relacions més justes s'ha sabut fer realment proïsme dels altres. És clar que aquest cristianisme anònim, pràctic, pot plantejar molts més interrogants al cristianisme explícit dels qui, de manera potser massa optimista, creuen que tothom pot salvar-se per la seva bona voluntat, estigui en la situació que estigui.

El que se'n diu «reformulació» de la fe en relació amb la praxis de la caritat suposa:

— Una hermenèutica de la Paraula en clau de justícia.⁸ Més

7. G. GUTIÉRREZ, o. c. pp. 67-69 i 236-241.

8. J. P. MIRANDA, *El ser y el Mesías*, ed. Sígueme, Salamanca 1973, esp. pp. 71 ss.

enllà de qualsevol totalitat captativa (també la de la cultura occidental cristiana) és definitivament reveladora de Déu, la presència, la paraula interpel·lant de l'altre que ha de respectar en la seva alteritat inalienable.⁹

— Una anàlisi de les mediacions socials de la caritat en termes de lluita de classes o, més globalment, en termes de dominació-dependència. No inclou l'odi, ni una estratègia de la violència, en principi, sinó que és l'acceptació d'un fet que es dona objectivament, constatable en el mètode marxista d'anàlisi de la realitat.¹⁰ En virtut d'aquesta situació, l'edificació d'una veritable fraternitat històrica, com també l'edificació de la comunitat cristiana, ha de passar abans la prova d'aquesta pregunta: com operar simultàniament, ja que les situacions en què es troben són diferents, l'alliberament de l'opressor i de l'oprimit. La fraternitat que reclama la Paraula és una de sola (la de tots), les situacions de què s'han d'alliberar, en canvi, són ben diferents.¹¹

— Una nova aproximació al fet social de la pobresa i a tota l'espiritualitat que s'hi fonamenta. Bíblicament la pobresa és un fet negatiu; la solidaritat amb el pobre demana al mateix temps una solidaritat de lluita contra les causes d'aquesta pobresa. En aquesta solidaritat de lluita s'haurà de treballar, però, la pobresa com a infància espiritual (l'obertura dels *anawim*) per tal de no perdre la confrontació crítica entre la pròpia opció i la gratuïtat de la fe.

Religiositat i Església

En aquesta àrea de problemes es reprèn una qüestió molt candent: cristianisme de masses o de minories? La teologia de l'alliberament s'hi podria emmarcar en aquesta doble perspectiva:

9. E. DUSSEL, *Método para una filosofía de la liberación*, ed. Sígueme, Salamanca 1974, pp. 259-288.

10. J. L. SEGUNDO, *Capitalismo-socialismo*, «Concilium» 96 (1974) 403-422.

11. H. ASSMANN, o.c., pp. 171-196.

— L'Església com a sacrament o signe visible de la salvació en Crist, comunitat en èxode que és capaç de testimoniar en concret el valor pràctic de la veritat que viu, com un desafiament històric. En aquest sentit, les comunitats de base poden tenir molt sentit i fins poden atribuir-se alguna iniciativa en el terreny de la política (com a comunitat).

— L'ambivalència del fet religiós, d'on s'origina necessàriament un fort qüestionament de les estructures i de la funció ideològica de l'Església.

H. Assmann ha subratllat la «funcionalització històrica d'allò que és cristià» (entès com un conjunt de representacions simbòliques amb un valor pràctic) per part de les dretes. Allò cristià ha servit com de matriu, en les seves expressions i representacions religioses, per a introjectar la consciència del dominador en el dominat. Els símbols i el llenguatge religiós, en efecte, comporten una plus-vàlua ideològica susceptible de ser funcionalitzada en un o altre sentit. Convindria desbloquejar els mecanismes per mitjà dels quals el capitalisme ha operat una inversió materialista de la religió en profit dels propis interessos i transformar aquest «plus» de les representacions religioses en funció d'un possible procés de socialització.

Una nova exigència teològica

Es tracta d'una exigència que pugui orientar i criticar la pràctica pastoral. Pensant en la necessitat d'incidir en la nostra pròpia pràctica caldria indicar:

1. Una atenció particular al *llenguatge* de la predicació. Un camp concret: l'escatologia. A més del positivisme exegetíc de les afirmacions del Nou Testament, s'hauria de fer un esforç per a connectar (també amb l'ajuda de l'instrumental analític adequat) amb l'experiència de límit col·lectiu (psicològic, cultural, econòmic) que ens toca viure en cada situació concreta.

2. Un altre camp important: som els únics que posseïm paraula, locals, dret de reunió... en una societat que està reclamant com-

partir-ho tot sense privilegis de cap mena, que demana objectivament un procés de socialització. Sense necessitat d'aparèixer com a «homes de partit», podem contribuir a *desbloquejar* molts prejudicis de la nostra gent senzilla sotmesa des de fa anys a un monòleg cultural i polític degradant.

3. Una major atenció (sòcio-analítica) a la *situació real* dels membres de les nostres comunitats i a la seva posició en grups o institucions determinats. Durant molts anys això s'ha fet des d'un punt de vista excessivament personalista i psicològic («cada persona té la seva història...»). ¿No ha arribat l'hora d'eixamplar-ho al camp social i econòmic? ¿Creiem encara, en virtut d'un cert universalisme de l'Església, que moltes postures integristes interessades (no parlem ara de les que són pedagògicament convertibles) tenen el mateix valor que altres postures potser més crispades però definitivament interessades per signes concrets de justícia? Ens convé examinar-ho tot per a deixar alguna cosa de banda. Les comunitats de tots no poden ser les comunitats de tot.

4. Acabar amb la por que s'identifiqui la nostra *acció pastoral* amb una *acció política*. Les acusacions arriben sovint, a vegades emparades amb problemes de distinció de llenguatges, de temps, de llocs, d'espiritualisme i humanisme... Desenganyem-nos: en molts sectors de cristians compromesos (o de compromesos que han deixat de ser cristians), el discurs sobre la vida espiritual (l'amor en general...) serà cada vegada menys comprensible si nosaltres no fem d'alguna manera la *mateixa* experiència. Certament, la gratuïtat de la fe no s'exhaureix en el compromís polític, però difícilment farem l'experiència del do de la salvació en Crist si creiem (i potser ho «prediquem») que el compromís concret, per força limitat i fins ambigu, és quelcom de superflu.¹²

M'adono que aquests punts finals tenen un fort to moralista. És que la teologia de l'alliberament parteix de la convicció que res no és adquirit en el terreny de la teoria si abans no s'ha practicat.

Jacint Amat

12. S. GALILEA, *La liberación como encuentro de la política y de la contemplación*, «Concilium» 96 (1974) 313-327.

ELS TREBALLADORS I LA CONSTRUCCIÓ D'UNA NOVA SOCIETAT

Creiem que aquest resum de les Converses Internacionals del Moviment Mundial de Treballadors Cristians (MMTC) planteja bona part de les inquietuds, il·lusions i dificultats dels moviments obrers de les nostres diòcesis. Per això, publicar-lo vol dir convidar a reflexionar-hi una vegada més.

Orientació de les jornades

Sota el títol «L'acció dels treballadors és ja la construcció d'una nova societat» van tenir lloc, a Roma, del 2 al 5 de desembre, les Converses Internacionals organitzades pel MMTC.¹

Aquestes converses volen ser unes jornades d'intercanvi d'experiències entre els responsables nacionals dels moviments afiliats al

1. M.M.T.C. = Moviment Mundial de Treballadors Cristians. Organisme amb seu a Brussel·les que des del 1961 intenta coordinar els moviments cristians d'obriers adults a tot el món (quelcom equivalent al que la JOC Internacional vol ser per als joves).

El MMTC resultà de la fusió de la FIMOC (Federació Internacional de Moviments Obrers Cristians, que coordinava organitzacions d'obriers cristians d'Europa, organitzacions de caire cultural-assistencial) i de les Converses Internacionals que des del 1958 organitzaven l'ACO francesa i la suïssa, i els equips populars de Bèlgica, amb la participació de moviments d'Àfrica i Amèrica Llatina (aquest segon grup, doncs, el componien gent adulta que provenia de la JOC).

L'assemblea constituent del MMTC va tenir lloc a Roma, pel maig del 1966. Des d'aleshores l'assemblea general se celebra cada quatre anys (1970 i 1974) —amb renovació del secretariat i revisió i planificació de les línies del moviment. Cada dos anys s'organitzen les Converses Internacionals, amb un caire més obert.

L'HOACF i l'HOAC d'Espanya en són membres afiliats. L'ACO de Barcelona és invitada a les converses.

MMTC i d'altres invitats en aquesta ocasió. Punt de partida concret per a aquest intercanvi es demana que siguin les situacions i accions en què els mateixos participants estan implicats juntament amb altres treballadors. Es tracta, doncs, de prendre el pols al ritme actual del moviment obrer mundial i —dins d'ell— a la presència col·lectiva dels cristians. Per això aquestes converses no estan orientades vers la presa de decisions sinó més aviat de cara a facilitar aquesta auscultació col·lectiva, que, de tota manera, s'espera que tingui una repercussió en la vida del MMTC i del moviment obrer.

Les dues convocatòries anteriors havien estat: el 1970, a Ostende (Bèlgica), sobre el tema «El desenvolupament integral dels treballadors»; i el 1972, a Lima (Perú), amb el tema «Alliberament, opressió, apostolat obrer». En continuïtat amb aquesta trajectòria es fixa pel 1974 el tema entorn a «com l'acció dels treballadors, en assumir els conflictes i les lluites per l'alliberament, és ja la realització germinal d'una nova societat».

Amb la participació d'un centenar de militants procedents de trenta-dos països² s'iniciaven els treballs amb la salutació del xilè

2. Els militants assistents representaven els següents països i moviments:

ÀFRICA: Angola, FCARE (Famílies cristianes d'Angola refugiades a l'exili). Camerun i Alt Volta, ACF (Acció Catòlica Familiar). Illa Maurici, LOAC (Lliga Obrera d'Acció Catòlica).

ÀFRICA DEL NORD — ORIENT PRÒXIM: Marroc, Algèria, Egipte i Líbia. ACO Confederació de països àrabs.

AMÈRICA DEL NORD: Quebec (Canadà), MTC (Moviment de Treballadors Cristians).

AMÈRICA LLATINA: Brasil, Xile, Haití, Paraguai, i Uruguai, MOAC (Moviment Obrer d'Acció Catòlica). Mèxic i Perú, MTC.

ÀSIA: Índia, Corea i Sri Lanka, CWM (MTC). Japó, ACO. Malàsia i Singapur, CFMS (Moviment Social de la Família Cristiana).

EUROPA: Alemanya i Àustria, KAB (MTC). Bèlgica, Vie Femenine, Equipes Populaires, KWB (masculí) i KAV (femení), aquests dos últims moviments de parla flamenca. Espanya, HOACF i HOAC. Itàlia, ACLI (Associazione Cattolica di Lavoratori italiani). Portugal, LOC (Lliga Obrera Catòlica). Suïssa, ACO.

Convidats: JOC i JIC Internacional, ACO de Barcelona, Pastoral Obrera de França, MIAMSI, Australian Catholic Relief, Iugoslàvia (com a observador).

José Aguilera (del buró MMTTC), el qual amb simplicitat i precisió centrava *l'orientació de les jornades*: 1. Es tracta d'*escoltar-nos* els militants de base, nous i vells, els uns als altres, i confrontar les nostres anàlisis parcials de la realitat obrera per obtenir-ne de més globals, sempre dins la lluita per l'alliberament integral de tots els treballadors. 2. Punt de partida comú: la nostra *vida* obrera. Som el fruit d'un sistema opressor. Som un conjunt humà sense veu, sense paraula. Molts —sociòlegs, polítics, ideòlegs, teòlegs...— vénen a proposar-nos una veu (forma, aquesta, de dominació més subtil). Condició per a l'alliberament i l'evangelització dels treballadors serà trencar aquesta dependència. Aquestes converses internacionals volen ser un mitjà per a *elaborar* —juntament amb el conjunt dels treballadors— *la nostra pròpia veu*. Elaborar la nostra paraula teològica, percepció viva de l'existència obrera a la llum de la fe. I *donar aquesta veu al moviment obrer i a l'Església*: anunci del missatge de Jesucrist mort i, sobretot, ressuscitat, viu entre nosaltres; missatge d'alliberament integral per a tots, especialment per als més oprimits. 3. Condició comuna, la nostra, però també *diferenciada* per condicionaments històrics i geogràfics: hem d'acceptar-nos diferents; ningú no és infallible entre nosaltres. La veritat, com la llibertat, és un procés que es realitza en l'acció.

Desenvolupament de les sessions

El treball fonamentalment es feia a base de sis grups bilingües (francès-castellà, francès-anglès i francès-alemany). A l'assemblea plenària s'exposava la síntesi dels grups amb possibilitats d'ampliar el debat. El mètode de reflexió en els grups era bàsicament el de la revisió de vida, segons aquesta progressió: primera sèrie de preguntes entorn a *l'acció obrera* que cadascú té entre mans i els *obstacles* que hi troba; segona mirada a aquestes realitats cercant-hi els *valors* i les *aspiracions* de la classe obrera, i els *signes* d'una nova societat tal com ja es comença a viure; i tercer moment, la relació de tot això amb la *fe en Jesucrist*, i com els moviments ajuden a aquesta visió de fe.

1. Acció i obstacles

a) L'acció dels treballadors abasta cada vegada més els *diferents àmbits* de la vida obrera, a més de la fàbrica: el barri, les escoles, la sanitat, l'urbanisme (estatge, espais verds). Compta amb la incorporació creixent de les *dones* en la lluita a tot nivell. És una acció que s'estén en el temps, que *dura* i va adquirint solidesa. Es realitza *collectivament* i amb tendència a crear organitzacions. Creix l'atenció a la dimensió *política* de totes aquestes accions. Les organitzacions *sindicals*, malgrat moltes dificultats, són els principals mitjans d'acció.

S'afirma la importància de l'acció com a mitjà privilegiat per *formar* militants obrers. Una acció de la qual els treballadors són i volen ser els autèntics *protagonistes* (no s'accepten noves dominacions dins les pròpies organitzacions obreres).

Un aspecte que sortirà molt durant totes les jornades: l'abast *internacional* d'aquesta acció (empreses multinacionals, testimonis de LIP, Michelin, món de l'emigració).

b) Es reconeixen amb realisme els *obstacles* provinents dels mateixos obrers: individualisme, por, falta de consciència política. Però es constata també que constitueix el teló de fons d'aquests obstacles el sistema econòmic-polític. Sistema que crea l'aïllament, divisió i desconfiança en la classe obrera. Deia una militant: «Certament el principal obstacle és l'egoisme que tots portem a dintre, però que és pitjor quan esdevé egoisme de grup, i encara pitjor quan s'erigeix en llei i en sistema que planteja, fins i tot a llarg termini, l'embrutiment del poble, la pèrdua de la seva combativitat.»

2. Valors, aspiracions, signes d'una nova societat

a) Valors.

— «No» a una societat basada en el diner com a primer «valor». La jerarquia de valors del món obrer no s'atura en l'aconseguint d'unes millors condicions materials de vida, sinó que apunta vers una societat *comunitària*, on la persona és el primer valor.

— Compta molt el valor de la *unitat* de la classe obrera: és el gran desig de la seva llarga història, unitat que ja es viu i vetlla per sobre de les divisions ideològiques.

— Les *qualitats* del protagonisme obrer: sentit de responsabilitat, imaginació, creativitat, desig de treball en conjunt, sensibilitat contra la hipocresia i la manipulació, capacitat de resistència a l'opressió, paciència per «durar», alegria compartida, solidaritat...

— Virtuts històriques, aquestes, de la classe obrera que es *transmeten* dels vells militants als nous i a aquells que es desanimen. Transmissió que afecta tots els membres de la família obrera: paper dels infants i adolescents (es narren casos de presa de consciència de classe als 12 anys).

— També contravalors o contradiccions del món obrer: divisió de les organitzacions obreres; entrada a la roda consumista, treballar excessivament per poder consumir més.

b) *Aspiracions.*

— Millors condicions de vida, de treball, d'allotjament, de seguretat.

— El dret al treball, a la informació, a la formació. L'accés a responsabilitats dins l'empresa. El respecte a la pròpia dignitat.

— El canvi del sistema capitalista vigent. Creació d'una societat més justa, sense classes, sense relacions de dependència, sense discriminacions racials o religioses.

c) *Signes d'una societat nova.*

Els militants ja en l'acció que porten a terme juntament amb altres perceben una societat nova que neix en:

— La *qualitat de les reivindicacions*.

— El nou estil de *relacions interpersonals*: nous models de comportament (no segons la lògica capitalista). La cultura obrera viu dels propis recursos sense explotar altres persones.

— El sentit d'una justícia *internacional*.

— La col·laboració amb persones i grups que tenen una altra visió del món (marxistes). L'aportació dels intel·lectuals.

- La responsabilitat de les *dones* (en oposició al model capitalista de la dona-objecte).
- La generositat dels *joves*.

3. *Societat nova i fe en Jesucrist*

a) *Mètode utilitzat pels militants per establir la unió entre fe i acció.*

— La majoria fan servir el mètode de la *revisió de vida*, entesa com a reflexió sobre l'acció realitzada. Dintre d'aquest gran grup es podria distingir una doble modalitat:

Recerca dels «valors» o «contravalors» evangèlics que es donen en la realitat. «*Exigències*» del missatge cristià que cal portar a la pràctica (per exemple, Suïssa, Bèlgica, Portugal...).

Descobriment de «Jesucrist present i actuant» en l'acció del món obrer. Descobriment que caldrà «*compartir*» amb els companys de lluita no creients o d'altres religions (França, Marroc, Uruguai, Japó).

— Altres formes de reflexió que fan descobrir les pròpies «*responsabilitats*» com a obrers, com a cristians (Illa Maurici, Bèlgica).

— Més atenció a la «*preparació*» abans de l'acció: formació espiritual, ideològica i apostòlica dels obrers (Espanya —HOACF—, Camerun, Alt Volga).

— Mirada a l'Evangeli per a prendre com a *model les actituds de Jesús* (per exemple, respecte als grups socio-polítics del seu temps, HOAC Espanya).

— «*Comunitats*» de fe on es comparteix la Paraula de Déu i la vida (Suïssa i altres...).

b) *Tipus de plantejament de la relació fe-acció.*

Dintre d'aquesta diversitat de mètodes es poden localitzar, sintetitzant una mica, tres maneres de cercar la correlació fe-vida obrera:

— *Recerca de correspondències bíbliques*: a les situacions i valors viscuts en la classe obrera se'ls busca un equivalent en les experiències bíbliques.

— Situar l'acció obrera en la línia de la *creació* i de l'acompliment del pla de Déu, segons la responsabilitat que pertoca a l'home.

— L'enfocament *escatològic* amb el doble vessant crític i de transcendència:

La fe com a crítica a tota opressió i a tota nova dominació (ídols).

La fe com a detectadora «d'allò nou» cap a on avança l'acció humana; esperança, enmig de la lluita, en la victòria final i amor com a testimoni de donació en allò que és més difícil.

Noció, més o menys comuna a tots aquests plantejaments: el *Regne* de Déu com a quelcom actiu i que advé; vers ell caminen tots els homes; l'Església, signe que anuncia el Regne.

c) *Com ajuden els moviments* com a tals.

— Amb la revisió de vida o reflexió en els equips de base.

— Prolongant aquesta reflexió a tots els nivells del moviment: jornades dedicades als responsables de grup, equips de sector, i comitè nacional. Sempre partint de les accions concretes que han estat motiu de revisió en la base.

— Amb la participació de sacerdots, religiosos, religioses i aspirants al sacerdoci en classe obrera.

— Amb les jornades dedicades a intercanvis ideològics, reflexió sobre els aspectes teòrics. Amb les publicacions.

Conclusions, avaluació i cloenda

Com ja s'ha dit, no és objectiu d'aquestes converses internacionals abocar a unes conclusions programàtiques, sinó facilitar una mútua informació i sensibilització. Amb tot, es va anunciar que el conjunt del treball dels grups seria publicat més endavant i que certament es tindria en compte en l'elaboració del pla del MMTC per als pròxims quatre anys. A títol de breu recapitulació es va redactar un *projecte de conclusions* que fos el ressò de les

principals coses dites durant aquells dies. Entre altres destaquen:

1. «Al llarg de les converses internacionals del 1970 i el 1972 hem vist clarament que el major obstacle per al desenvolupament i l'alliberació dels treballadors és la injusta organització de la societat basada en el domini dels qui posseeixen el diner i s'aproprien del saber i del poder.»

2. «Hem vist que l'acció de cada u de nosaltres en la vida diària i en l'acció col·lectiva en les organitzacions obreres formen ja els elements indispensables que susciten una nova societat. És en aquesta marxa i en aquesta lluita compartida on trobem Déu actuant en el cor dels homes i en llur caminar col·lectiu. És aquí on els treballadors tenen la possibilitat de trobar i reconèixer Jesucrist i també de construir la seva Església en el món obrer.»

3. Insistència en la dimensió internacional de la construcció de la nova societat. Importància de les múltiples i diferents accions de base. Atenció a les aspiracions fonamentals de tots els treballadors.

4. Atenció als més oprimits, als més pobres dins la classe obrera: al seu creixent accés a l'acció i responsabilitats obreres. (Aquest és el veritable signe de la nova societat.)

5. Importància de l'acció com el mitjà de formació dels militants obrers.

6. Acció que afecta i implica tots els membres de la classe obrera: homes, dones, joves, infants, vells.

7. Necessitat d'estar presents en les organitzacions obreres i d'evitar les noves dominacions o aburgessaments dins d'elles.

8. Crida a les organitzacions obreres: que les seves lluites s'inspirin en els valors i aspiracions de la classe obrera, i es mantinguin fidels als objectius actuals i a tota la història del moviment obrer.

Algunes intervencions a propòsit d'aquestes conclusions: Referent al panorama de l'opressió mundial, els sud-americans reclamaven una expressa menció de l'avenç de les dictadures militars a l'Amèrica Llatina. Manca de llenguatge revolucionari. Cap menció directa a l'Església.

Al si dels mateixos grups de treball es va fer una *avaluació* de

les jornades, que es va ampliar després en l'assemblea conclusiva. S'apreciava la qualitat del treball, la bona disposició dels assistents i, per tant, la riquesa de l'intercanvi, malgrat les dificultats de traducció i comprensió. Es lamentava la manca de temps per aprofundir les divergències de mètode i de visió de la realitat. Hi havia queixes respecte a les sessions plenàries i als resums que s'hi feien: no reflectien la riquesa i complexitat dels debats en els grups petits.

Referent a les *divergències* esmentades, es podrien apreciar dos grans corrents de fons:

El corrent A: cristians ja compromesos en organitzacions obres que pretenien, sobretot, en les converses internacionals una potenciació del seu esperit *evangelitzador* enmig de l'acció en la qual ja participen.

El corrent B: cristians obrers, originàriament membres de moviments culturals o de formació, que demanen, sobretot, una reflexió sobre el programa *ideològic i polític*, d'inspiració cristiana, que cal proposar al món obrer.

Pels A és important tenir ben present que és la classe obrera en el seu conjunt la que va construint una nova societat amb el programa que ella mateixa experimenta i elabora. Les converses internacionals seran pels A un espai-creient de discussió dels projectes de societat que la classe obrera presenta, per discernir-hi els signes del Regne ja present, per potenciar-lo, per lluitar més lúcidament contra tots els obstacles que dificulten la seva arribada.

Els B també volen partir fonamentalment d'aquest fer camí conjuntament amb el poble obrer en les decisions i programes, però adverteixen la necessitat de, com a cristians, tenir més clar el «cap a on» i el «com» polític de la lluita obrera.

En línies molt generals i simplificant una mica, es podria dir que la postura A correspon originàriament als països europeus, al Canadà i a d'altres on va arrelar el mètode JOC i on les organitzacions tenen més tradició i personalitat. Mentre que la postura B correspondria, en part, al Tercer Món i a altres països on domina més una preocupació per la formació ideològica de l'obrer i on la manca de tradició obrera i la urgència del canvi burxen més el militant cristià.

Cloent ja les sessions en nom del comitè executiu, prengué de nou la paraula José Aguilera fent algunes precisions d'acord amb el debat final entorn a les divergències: avís contra el perill de l'avantguardisme dels qui pensen i programen separatament del poble. Valor d'aquestes jornades com a intent d'elaborar la nostra pròpia veu obrera (fins ara són encara els petits burgesos radicalitzats, i no pas el poble obrer, els qui elaboren aquesta paraula). Respecte a les ideologies: atès que els grups dominants han elaborat una ideologia per justificar la dominació, cal reflexió i lucidesa per a detectar i canviar aquesta base ideològica. La fe, si bé no és una ideologia sinó «un do per estimar», és viscuda en un context històric determinat i, per tant, des de situacions ideològiques. Cal ajudar a canviar la sustentació ideològica de l'Església en el que té de dominant, i fer que hi vagi creixent una ideologia més popular.

Advertència contra un cert «messianisme obrer»: tenim el pecat individual i col·lectiu molt arrelat. No som la solució a tots els problemes de la humanitat. Molts abandonaran quan arribi la persecució. Avís contra una desvalorització puritanista de l'acció política: la fe s'encarna en l'acció política concreta, la presa del poder pels treballadors (el poder en si no és dolent).

Insistència en el valor d'aquestes converses internacionals, no en tant que portin a unes conclusions molt pràctiques, sinó en tant que promocionin un estil, una qualitat de la nostra acció obrera, una capacitat de constància i esperança en els moments més difícils. Això és el que els nostres companys obrers apreciaran, aquesta serà l'aportació real dels cristians a la lluita obrera.

Observacions per a una pastoral i una teologia en el món obrer

1. Punts bàsics en els quals hi ha acord.

- a) *L'acció obrera concreta «lloc» real d'alliberament, humanització col·lectiva, revelació, divinització...*
- b) *L'instint i el ritme propi de la classe obrera com a criteri*

hermenèutic (eina per a interpretar) que marqui la pauta en les anàlisis, decisions i programacions, tant en els moviments cristians com, es recorda, en les pròpies organitzacions obreres.

c) *A partir d'aquí la fe* ve viscuda i expressada en *categories noves* que eixamplen els horitzons de l'espiritualitat i la teologia: El Regne o Regnat de Déu com quelcom que advé en la realitat històrica; l'acció de l'Esperit en tot home i en les collectivitats com a tals, dit amb un altre llenguatge: «Jesucrist ens precedeix en el moviment obrer» (aquí hi ha tot un camp de relacions entre Pneumatologia i Cristologia a precisar encara); i el replantejament que tot això suposa per a l'Eclesiologia tradicional.

d) *L'especific cristià* consistirà més aviat en una certa figura o *estil de fer*; en la qualitat de l'aportació dels cristians al moviment obrer. Un indicati d'aquest «estil» pot ser la tasca reconciliadora que els cristians es proposen al si de les divisions d'ideologia i organització que debiliten la classe obrera.

2. *Divergències d'enfocament.* (Els dos corrents de fons als quals s'alludia abans.)

a) *Actitud preponderantment «ideològica».*

— L'aportació de *la fe* a la lluita es veu com: una *motivació* evangèlica (les benaurances), un *model* d'actuació (Jesús i els grups polítics del seu temps) i uns *criteris* de judici. En resum, la fe és un punt de referència de per si extrínsec a la materialitat de l'acció històrica del militant: punt de referència anterior (impuls), concomitant (model en el qual es pensa) i posterior (judici).

— Aleshores cal buscar quin és el *model polític que inspira la fe*, la ideologia que més concorda amb aquesta fe-motiu, fe-model, fe-criteri.

b) *Actitud «experiencial» o inductiva.*

— L'acte de fe se centra en l'Encarnació de Déu en la història per Jesús, i, per tant, en l'actualitat real de l'acció salvadora de Déu en la història. D'aquí que sigui *constitutiu de l'acte de fe* un

discerniment de la materialitat de l'acció històrica dels militants per veure el que aquesta porta de salvífic o d'obstacle a la salvació.

Per tant, les motivacions i criteris evangèlics no són tan sols un «impuls» vers l'acció o una instància crítica externa a ella, sinó que, a la llum d'aquells principis evangèlics, es tracta d'atrevir-se a assenyalar una salvació immanent a les accions històriques concretes. Jesucrist no és simplement algú que recordem o al qual apellem com a model per a l'acció, sinó Algú que trobem i reconeixem *en* la mateixa acció.

— Com a cristians, per tant, no importarà tant proposar un programa polític —cosa que més aviat cal fer juntament amb tots els membres de la classe obrera— sinó ajudar a adonar-se i explicar tot el que en la construcció de la nova societat ja és construcció del Regne. I ajudar també a detectar els nous obstacles a tot nivell que van apareixent contra l'arribada del Regne. Serà tasca específica del cristià reconèixer i anunciar el Nom i el Rostre del qui ja està operant la salvació de tots els homes.

Xavier Morlans

DIMENSIONS NO POLÍTIQUES

DE L'ALLIBERAMENT HUMÀ

Fèlix Martí enumera i enceta l'anàlisi de noves i velles dimensions humanes que també demanen l'alliberament. Ens incita a recórrer àmbits a vegades massa oblidats, a causa d'instàncies més apressants i cridaneres. L'home, tanmateix, continua essent complex.

La pregunta per a l'alliberament humà queda inscrita en una sèrie de preguntes de caire antropològic i ideològic que tenen respostes diverses segons les coordenades filosòfiques que escollim. És una pregunta pròxima a les preguntes sobre la identitat i la plenitud de l'home, sobre el sentit de la història i sobre el misteri del mal.

* * *

És interessant, per una part, el gran esforç analític i interpretatiu que les ciències socials i els corrents filosòfics d'inspiració hegeliana han fet per portar al camp de la racionalitat i de la intel·ligibilitat la realitat social i l'esdevenir històric. En aquest sentit, estem ja en condicions d'influir sobre una bona part dels factors del canvi sòcio-polític i d'exercir un cert protagonisme en la construcció d'una societat on les estructures no siguin formes de les repressions ja conegudes.

Aquesta línia de pensament va lligada a una nova sensibilitat moral. Una moralitat poc atenta a les anècdotes personals i lúcida davant les opcions que afecten la vida col·lectiva.

La perspectiva dels alliberaments mundans, és a dir, de la lluita contra els dictadors, contra la tirania del capital, contra la discriminació entre ciutadans, polaritza i justifica la vida de molts homes i dones. Es tracta d'una perspectiva purament civil que és producte de la maduresa humana i d'un instrumental teò-

ric i pràctic molt independent de les posicions religioses de cadascú.

En aquest sentit resulten anacròniques les polèmiques o els recolzaments entre cristianisme i marxisme. El que avui hi ha plantejat és si la lectura que els marxismes fan de la realitat és prou precisa i si és suficient. Però aquest és un problema d'ordre civil, sociològic, humanístic i filosòfic.

Som conscients, cada vegada més, de l'autonomia de l'ordre temporal. Reconeixem les nostres responsabilitats i experimentem una mena de basarda perquè avancem temptejant i perquè assagem un alliberament humà que se'ns deteriora constantment després d'haver estat conquerit amb dolors considerables. En tot cas, l'home contemporani està orgullós de la seva lucidesa i vol resoldre civilment els problemes que ha identificat com a civils o profans. Potser el reconeixement i el respecte radical de la realitat profana és l'únic camí vers una «segona lectura», ja religiosa, de la naturalesa i de la història.

* * *

Per altra part, hi ha una tradició científica i filosòfica diferent de la que hem considerat fins ara, que és inspiradora d'altres aspectes de l'alliberament humà. Podem citar Kierkegaard com a punt de referència d'aquesta sèrie de reflexions sobre l'especificitat personal i la irreductibilitat de l'experiència humana a les coordenades socials o mundanes. Estan relacionades amb aquest corrent les construccions intel·lectuals de Nietzsche, Freud, Sartre, Brown, etc. Tots aquests autors estudien l'originalitat de l'existència humana, les forces del món interior, la problemàtica de l'alienació, del goig i de la llibertat.

Ens trobem davant una sèrie de projectes d'alliberament. La modificació de les condicions externes no és altra cosa que una part de la problemàtica que ens fa lliures o ens fa esclaus. La mateixa concepció de l'alliberament es veu enriquida amb noves dimensions. Amb aquests autors relativitzem la versió exclusivament socio-política de l'alliberament que pot esdevenir opressora si no exerceix l'autocrítica i si no coneix els seus límits. Tota lec-

tura de la realitat és caricatura i ha de poder fer riure. Riure és alliberador i l'home contemporani vol, simultàniament, creure's les teories que construeix i les ciències que practica i no ésser dominat per elles mateixes. Teories per als homes i no homes per a les teories.

Hem investigat la pluridimensionalitat humana. Reivindiquem per a totes les persones el desenvolupament i l'articulació de valors i experiències qualitativament diversos i el reconeixement d'un pluralisme de models i realitzacions humans. No acceptem ortodòxies intel·lectuals o morals que imposin un sol camí, un sol estil, un sol futur. No volem sistemes tancats. Preferim la intempèrie i el conflicte a l'ordre aparent i al confort que empetiteix. Notem els aspectes agressius dels pares i dels déus tradicionals. Endevinem la importància del nostre fons irracional i el seu poder creador. Descobrim els trencaments constitucionals de la nostra personalitat. Sol·licitem acceptació i tendresa per a les nostres misèries i que no ens ofeguin els nostres crits ni les nostres gosadies.

I el que és essencial: arribar d'alguna manera a la qualitat de vida. L'home de les ciutats, les masses populars, vivim en un horitzó que tendeix a ésser descolorit. Una existència pàl·lida, trista, alienada, ensopida. Avui sabem que l'alliberament humà vol dir aconseguir aquesta exuberància que fa brillar els ulls, sacsejar els cors, experimentar estats de consciència més alts i que tot això es troba al nostre abast. Hi ha moltes maneres d'atènyer, encara que sigui amb intermitències, aquesta qualitat de la vida: la pràctica amorosa, el goig estètic, la fraternitat amb els companys de lluita, la competència professional, la creació de riquesa col·lectiva, etc.

És apassionant estar present en aquesta amplíssima recerca sobre l'alliberament humà. Cal dialogar, serenament, amb tots aquests autors.

* * *

Passa, a vegades, que les nostres preocupacions alliberadores esdevenen pesades i opressores. Som víctimes d'una dèria que ens

domina i no ens deixa viure. Perdem el sentit de l'humor, la flexibilitat i la tolerància. Cal aleshores alliberar-se de l'obsessió alliberadora, descobrir aspectes impensats de la invitació a la llibertat i retrobar un to senzill, plausible. L'alliberament humà, a vegades, el notem paradoxalment en un context on les nostres previsions el farien inexistent o inexplicable. Deu ésser que, en últim terme, l'alliberament humà es decideix segons uns mecanismes i a uns nivells que són, encara, un desafiant misteri.

La llibertat més gran que tenim és que ningú no pot mesurar el nivell de la nostra llibertat. Tots els factors d'alliberament que hem anat considerant incideixen secretament en la nostra llibertat sense que coneguem en quines mesures. I les reserves de llibertat que portem dins són, per a nosaltres mateixos, sorprenents.

Fèlix Martí

UN NOU SERVEI MINISTERIAL

PER A UNA NOVA ESGLÉSIA

Una qüestió de permanent actualitat —des de fa uns quants anys— és la dels ministeris a l'Església. Potser la seva mateixa quotidianitat fa oblidar-nos a vegades de com és urgent d'enfrontar-nos-hi amb clarividència i decisió.

J. M. Totosaus reprèn el tema, amb aquestes reflexions que volen ser una anàlisi lúcida de les dimensions reals de la crisi que avui sotragueja el ministeri. I també l'obertura d'un enfocament global que permeti endevinar pistes de futur.

1. Les secularitzacions de capellans constitueixen, en el nostre món occidental, un fet massiu que pren proporcions considerables. Els bisbats catalans s'hi troben ben representats, per bé que no existeixin estadístiques publicades. Aquest fet es completa amb un altre: la migradesa d'efectius dels seminaris.

2. A hores d'ara, ningú no s'enganya sobre el seu veritable abast:

a) no són uns fets aïllats, sinó un fenomen d'Església, que ha d'ésser jutjat com a tal;

b) aquest fenomen no es limita a posar en qüestió la solidesa personal dels capellans —individual o com a estament— o la formació que van rebre, sinó que interpella, també, l'Església en la seva estructura actual;

c) no es tracta d'un fenomen transitori —la liquidació d'una determinada època, que ja s'està acomplint—, sinó que continua obert: les aigües no tornen a mare a desgrat de les reformes que s'han produït en la vida de l'Església i, concretament, en la vida dels capellans i en l'organització de la seva formació, és a dir, en els seminaris.

3. Si el fenomen resta obert, resta també oberta la interpel·lació que adreça a l'Església i que podríem formular en un triple

nivell de profunditat. Adhuc després de les reformes introduïdes en el postconcili, són interrogades:

a) la figura del capellà tal com és concebuda, encara, en l'Església llatina i tal com es dona entre nosaltres;

b) la configuració del ministeri o, per parlar amb més precisió, dels ministeris; és a dir, la manera com l'Església organitza la seva atenció a les comunitats cristianes;

c) l'estructuració de l'Església, és a dir, la idea que ella es fa de si mateixa; perquè el ministeri no és una qüestió marginal, sinó que afecta la vida de tot el cos i la seva estructuració.

4. Aquest triple interrogant és, alhora, d'ordre històrico-cultural i d'ordre teològic. Perquè qüestiona tant la inadequació d'aquestes figures, representacions o configuracions a la situació històrica i cultural d'avui, com la seva mateixa validesa teològica o —per afinar més l'expressió— una determinada teologia de l'Església i, en concret, del ministeri.

5. Pel que fa a aquest darrer aspecte, considero que no podem continuar imaginant el ministeri com *una institució tota feta i estable*, que va continuant tal qual al llarg de la història, amb petits «retocs i adaptacions», sinó que hem de pensar-lo com *un servei de congregar l'Església* —en nom i amb la virtut del Crist-Cap— que la mateixa comunitat ha organitzat, distribuït, instituit i adaptat al llarg dels temps amb una gran llibertat de moviments, tenint en compte les coordenades de lloc i de temps (és a dir, els factors culturals) i no sense proves ni tempteigs, i que ha arribat fins a nosaltres com a fruit de tot un procés històric, que en un moment determinat s'ha deturat en el triple ministeri papal, episcopal i presbiteral, però que res no ens obliga de considerar intocable.

En conseqüència, cal plantejar, avui, la qüestió del ministeri sense sentir-nos lligats ni a unes paraules màgiques —bisbes, preveres, diaques (que d'altra banda no sabem exactament quines realitats designaven als escrits del Nou Testament)—, ni a l'únic recurs de ressuscitar els antics diaques, com si tot plegat representés un punt de referència indefugible i fixat que ens ve de Jesús o —almenys de manera normativa— dels apòstols.

6. Davant uns interrogants tan importants com els formulats a l'apartat 3, no hi ha resposta; o, en tot cas, la resposta consisteix a mantenir amb petits retocs la figura de sempre. Em refereixo, és clar, a la resposta institucional. Perquè a nivell del que hom anomena, sovint sense massa precisió, «la base» es van buscant i aportant ça i lla intents de resposta tant de part de capellans (que van entenent altrament la seva figura) com de part de laics: nous serveis ministerials es van obrint lloc, de fet, a l'interior de les nostres comunitats (catequistes, animadors litúrgics, membres de consells parroquials, militants presents en els seus ambients...). Però aquests diversos intents, per molt que siguin tolerats, acceptats i, en alguns casos, encoratjats, no són convenientment assumits per la institució eclesiàstica i van quedant, de fet, marginals: a l'hora de la veritat, resten al defora del servei ministerial tal com està estatut.

7. Les conseqüències d'aquesta actitud són greus:

a) l'empobriment de la vida de l'Església —i concretament de la xarxa parroquial— és considerable, a causa de l'empobriment del cos clerical, que ha d'estar-ne al front;

b) l'espectacle que ofereixen els capellans com a grup humà és ben trist: s'assembla força al d'un cos en liquidació i sense demà;

c) com que una situació així no pot ser normalment integrada, van produint-se, de fet, sortides d'ordres distints i de signes diversos: professionalització, estudis civils, embadaliments sentimentals o socio-polítics, enduriment integrista... Tot això tradueix, en el fons, un desencís profund del propi ministeri, una presa de distàncies, una reserva interior;

d) els qui tenen responsabilitat de donar resposta a la «demanda» ministerial es troben amb una feina ben ingrata i certament no gens «rendable». Fer nomenaments de capellans vol dir, avui, combinar unes peces insuficients i en bona part tarades i incapaces, en un grau considerable, de fer front a les necessitats de les comunitats a què es destinen; treballar en la formació dels futurs capellans no és preparar eficaçment el futur del ministeri, sinó abocar en aquests rengles actuals uns joves que, a més d'ésser pocs i totalment insuficients, es troben embarcats en una si-

tuació força incoherent i oberta, per tant, a moltes frustracions.

8. Opino que l'Església catalana no pot deixar passar més temps ni malmetre més energies. Som pocs i, si no ens apressem, correm el risc d'arribar tard, si és que encara hi som a temps. Demanaria, doncs, un veritable programa, en la línia del que és la reconversió d'una empresa envellida i decadent: i consti que parlo no pas del missatge que l'emplena, sinó de l'organització inadaptada amb què el serveix. Aquesta tasca urgent, que se'ns imposa a tots, recau d'una manera particular sobre els nostres bisbes i no es farà si ells no hi van al davant resoludament —o es farà d'aquesta manera desordenada i anarquitzant, com es va fent, vulgues que no. Hauria de comportar, recolzats en la revisió de la teologia de l'Església i del ministeri, apuntada als apartats 4 i 5, aquests dos aspectes:

a) una «readaptació» del personal a nivell de capellans. Els capellans actuals hem de considerar-nos com el que realment som i assumir conscientment la nostra situació: representem les romanalles d'un món i d'una Església que s'acaba. Però, així i tot, som aquí i ens toca de fer de peces que assegurin el trànsit cap a una nova Església. Per a això cal tota una readaptació, que no és sols mental i personal, sinó bàsicament estructural: aquestes peces han d'ésser posades en joc en funció d'unes coordenades noves. Aquí enllaçaríem amb la formació permanent, amb l'intercanvi de capellans a l'interior de Catalunya, amb l'estructuració d'un nou muntatge pastoral, etc.;

b) una imaginació autènticament creadora i coratjosa: ens cal, urgentment, discernir la direcció cap on l'Esperit ens condueix a través de la història i els esdeveniments i anar definint el tipus o model d'Església cap al qual anem i els ministeris que hi seran necessaris i que, d'una manera o altra, ja van apuntant. I actuar clarament en aquesta direcció.

9. El desafiament que ens fa el fenomen de les secularitzacions em sembla, doncs, aquest: ¿som capaços d'anar construint amb decisió, imaginació i coratge, un nou tipus d'Església, que demana un nou tipus d'organització ministerial?

Josep M. Totosa

L'APROFITAMENT INTEGRAL DE L'EBRE

Informe del Secretariat de Justícia i Pau de Barcelona

Aquest Secretariat, sensible a les repercussions humanes del projecte de transvasament de l'Ebre a què ja feia al·lusió la Conferència episcopal tarraconense, el passat més d'abril, ha recollit les dades que integren el present Informe, n'ha fet objecte de reflexió i les ofereix ara, fraternalment, a la consideració de tothom.

Ens mou, només, un afany de solidaritat entre tots els homes en l'ús comú dels recursos

de la terra. No ens escauria, naturalment, la proposta tècnica de solucions. En canvi, amb la difusió d'un plantejament correcte del tema i dels factors humans i socials que hi són en joc, podem i volem contribuir a l'establiment d'un criteri just i a la comprensió entre totes les persones afectades, d'una manera o d'una altra, pel problema.

La situació hidràulica

La depressió de l'Ebre —el riu més cabalós de la Península— comprèn una bona part de l'Aragó, del País Basc, de Catalunya i de les terres castellanes de la Rioja.

Pel que fa a Catalunya, la de l'Ebre és una de les dues conques en què es reparteixen les seves comarques. L'altra és la del Pirineu Oriental, formada pels rius que vessen les seves aigües directament al Mediterrani: Muga, Fluvià, Ter, Tordera, Besòs, Llobregat, Foix i Francolí, entre d'altres. De totes dues, la de l'Ebre és la que té un cabal d'aigua més important.

Les necessitats d'aigua de la conca del Pirineu Oriental

L'àrea barcelonina (és a dir, les comarques del Barcelonès, el Baix Llobregat, el Maresme, el Vallès Occidental i el Vallès Oriental) amb tres milions i mig d'habitants, disposa per a les seves necessitats, de les aigües del Llobregat (les superficials i les subterrànies), del Besòs (subterrànies) i del Ter (derivació, des del Pasteral, de 250 Hm³ cada any, de superficials). Aquests recursos, tanmateix, han començat a mostrar-se insuficients. Així, per exemple, l'any 1973, de precipitacions escasses, va haver-hi restriccions d'aigua a Terrassa, a Sabadell i a Rubí i recomanacions oficials d'estalvi a Barcelona.

¿D'on traurà la població de l'àrea de Barcelona l'aigua que ja comença a mancar-li i que li mancarà greument molt aviat?

L'aprofitament integral del Llobregat s'acabarà amb el pantà de La Baells, en curs d'execució, i amb el de Sorba, que ha d'iniciar-se aviat. Quant a la conca del Besòs, és impossible bastir pantans al curs mig dels seus rius. Només se'n poden fer al curs alt, com els que són en estudi al Ripoll i al Congost. Les seves aportacions, però, no seran cap solució definitiva. Fetes totes aquestes obres, l'oferta d'aigua podrà igualar just la demanda fins al 1980, segons els càlculs de la Comissaria d'Aigües del Pirineu Oriental. Després d'aquesta data, la demanda d'aigua de l'àrea barcelonina tornarà a superar l'oferta. El reciclatge de les aigües residuals o la dessalació de l'aigua de mar no són solucions defensables, avui, honestament.

Cal afegir que la zona Tarragona-Reus-Salou, de gran impuls industrial i turístic, també està mancada d'aigua. Al riu Francolí no és possible fer-hi més pous ni pantans.

I la portada d'aigua del Ter a Barcelona resta possibilitats de regadiu i de creixement a les poblacions del baix Ter.

L'Ebre com a solució

Exhaurits, doncs, els recursos d'una de les seves dues conques hidrogràfiques, és natural que la població de Catalunya —i els tècnics de la Confederació Hidrogràfica— mirin cap a l'altra: la de l'Ebre, en la qual són observables les dades següents:

— el Segre s'emporta cap a l'Ebre 2.700 Hm³ cada any, d'aigua regulada;

— l'Ebre llença al mar 14.000 Hm³ cada any.

De l'observació d'aquestes dades neix, en el seu plantejament bàsic, el projecte actual de transvasament. És un projecte que ofereix les virtualitats següents:

— aprofitaria «només» 1.400 Hm³ cada any dels 2.700 que van del Segre a l'Ebre i de l'Ebre al mar, és a dir, una desena part de l'aigua del gran riu que es perd en el Mediterrani;

— amb aquesta, relativament petita, quantitat d'aigua, els tècnics de la Direcció General d'Obres Hidràuliques projecten, a llarg termini, regar el camp de Tarragona, l'Alt i el Baix Penedès; satisfer les necessitats domèstiques, industrials i turístiques de l'àrea de Barcelona i de la zona de Tarragona-Reus-Salou; aminorar la utilització per Barcelona de les aigües del Ter, a benefici de Girona; deixar les aigües de l'alt Segre per a Lleida.

La realització del Projecte comporta la construcció d'un aqüeducte que tindria el punt d'arrencada prop de Rasquera (comarca de la Ribera) i el terme a l'àrea barcelonina.

Beneficis evidents i una pregunta clau

Es tracta, per tant, d'un projecte de gran importància, en principi, per tal com la seva realització resoldria el problema de l'abastament d'aigua d'una zona important per la població que s'hi concentra i pel nivell industrial que s'hi dona. El seu col·lapse per manca d'aigua seria, a més, de repercussions generals. El Projecte, d'altra banda, es fonamenta en l'aprofitament d'una mínima part de l'aigua que ara es perd. I se situa, encara, en una línia plena de precedents: la dels transvasaments que han tingut lloc a diversos punts d'Espanya i a l'Ebre mateix (Transvasament Ebre-Mijares, 600 Hm³ a l'any).

Ara bé, ¿existeix, al costat d'aquests beneficis, una contrapartida de perjudicis per a altres terres i altres nuclis de població?

Els legítims interessos del Baix Ebre

Les comarques situades aigües avall de Rasquera —inici del projectat aqüeducte— han fet constar uns possibles perills del Projecte:

- el perill d'una regressió de la costa;
- el perill d'un augment de la salinitat de les àrees conreades;

— el perill que el bombeig de l'aigua deixi sec el riu, alguns moments;

— l'afectació de zones importants pels pantans de Xerta i Garcia.

El primer que cal dir, davant d'aquestes observacions, és que han de ser preses en consideració i detalladament analitzades amb vista a la seva solució. El segon és que els esmentats perills han de ser salvats, no utilitzats sistemàticament contra el Projecte. Precisament l'anàlisi detallada a què ens hem referit demostra que els interessos del Baix Ebre són conjugables amb el Projecte. En concret:

— L'avanç i la reculada del delta depèn de la quantitat de sòlids que arrossega el riu. Quantitat que ha estat alterada —i aquesta és una qüestió preocupant— amb la construcció de pantans a l'Ebre i als seus afluents, que retenen els sòlids al peu de les rescloses. Ara bé, els pantans ja existeixen, i la conducció d'aigua cap a la conca del Pirineu Oriental no influirà en la variació dels sòlids que arribin al delta.

— Quant a l'augment de la salinitat per disminució dels cabals d'aigua dolça arribada, sabem que els estudis fets per la Direcció General d'Obres Hidràuliques garanteixen una aportació mínima constant al delta de 130 m³ per segon.

— Aquesta darrera xifra fa desaparèixer, igualment, el temor que el riu pugui arribar a quedar sec.

— Caldrà fer un replantejament en la presa de l'aigua, per tal de veure si es pot disminuir l'àrea afectada i, en tot cas, caldrà compensar justament tots els afectats.

Els legítims interessos de l'Aragó

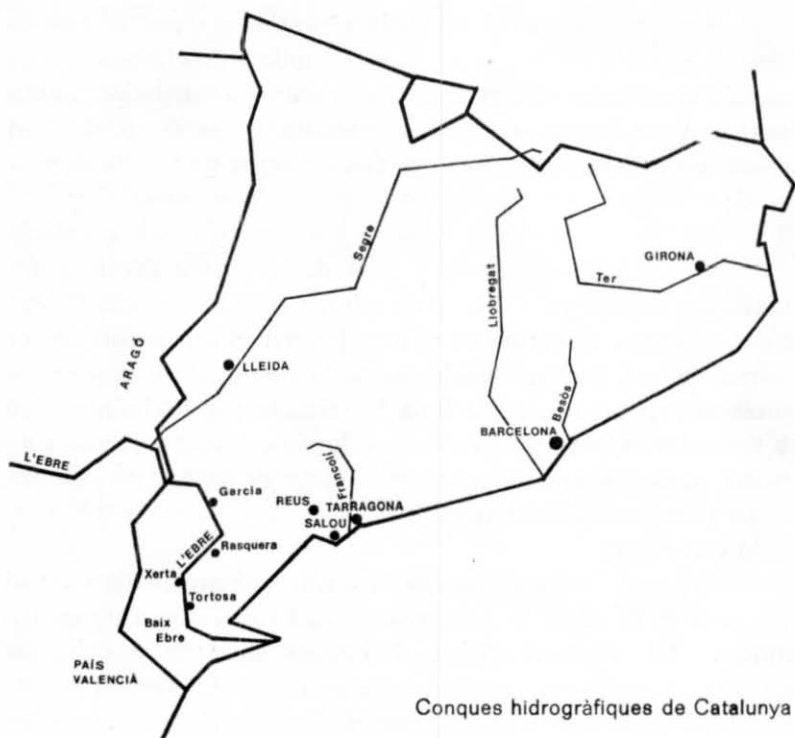
Es cosa pública i prou coneguda que el Projecte de transvasament de l'Ebre ha trobat l'oposició de tots els organismes, agrupacions i consells provincials de l'Aragó. L'ambient contestatari ha pres un tal acalorament —a la premsa i en algunes campanyes—

que ha pogut fer pensar si responia a sentiments poc amistosos envers les terres i els homes —entre ells milers de ciutadans d'ascendència aragonesa— als quals el projecte ha de beneficiar... Però deixant ara de banda exaltacions passatgeres —no en dubtem gens— i anècdotes intranscendents, ens cal veure què hi ha de just i què de recelós en tota aquesta polseguera de protestes.

És justa l'aspiració a més regadius i a una més gran regulació de l'Ebre a les terres aragoneses. Tant de bo aquest Projecte ara discutit hagi servit per a deixar de mirar amb indiferència l'aigua que des de segles es perdia en el mar i exigir el seu aprofitament total per l'home. Trobem igualment justa l'aspiració a una industrialització progressiva, en la línia ja iniciada per l'Administració amb l'establiment dels pols de desenvolupament de Saragossa i de Logroño; amb la creació d'autopistes lliures de peatge en aquesta mateixa província. És un camí que caldrà continuar sense regatejar-hi cap esforç.

Ara bé, res de tot això no queda limitat, ni ara ni de cara al futur, amb el Projecte de transvasament. El director d'Obres Hidràuliques del Ministeri d'Obres Públiques ha declarat enèrgicament que el seu servei *«rechaza radicalmente la posibilidad de que del acueducto Ebro-Pirineo Oriental pueda derivarse escasez para las provincias ribereñas»*, ja que cap de les obres que s'hi facin no rebaixaran els 6.100 Hm' a l'any d'aigua regulada en el curs baix del riu.

Reconegudes, doncs, les aspiracions justes de l'Aragó, cal rebutjar el recel que fa aparèixer com a contrari seu un projecte que no les contradiu en res. Cal acceptar, fins i tot —i de bon grat— que els organismes aragonesos aprofitin l'avinentesa del repetit Projecte per potenciar les seves aspiracions i peticions davant de l'Administració. Però és d'esperar que una informació adequada, en un clima de serenitat, anirà fonent totes aquelles actituds receloses que volguessin fer derivar les aspiracions esmentades cap a una oposició a les igualment justes d'unes terres veïnes. Val a dir, de passada, que la consecució d'un millor equilibri inter-regional s'aconsegueix a través de mesures de reforma econòmica i de planificació del desenvolupament, que no passaran mai per la via d'un col·lapse catastròfic per manca d'aigua.

Conclusió

1. Estem davant d'un greu problema, en ordre a la situació socio-econòmica de l'àrea barcelonina i de Catalunya en general. No és cap tòpic que l'aigua és a l'origen de tota civilització.

2. Des d'una perspectiva general de l'Estat espanyol, la població de Catalunya representa el 15,26 de la total d'Espanya i la seva participació en la recaptació d'impostos, directes i indirectes, és del 22,5 %.

3. Cal pensar en un marc econòmic, fruit de reformes profundes, en el qual sigui possible un equilibri progressiu entre les diverses àrees del nostre Estat. Però mentre el marc actual no

canviï, l'escanyament d'una àrea significaria simplement l'auto-destrucció del conjunt.

4. És necessària l'adopció de les mesures adequades per tal de no perjudicar i, en canvi, millorar la situació de les comarques del delta de l'Ebre.

5. Els plans de regadiu, de millora de l'agricultura, i d'industrialització de l'Aragó no han de resultar disminuïts sinó estimulats per les obres d'aprofitament de les aigües sobrants de l'Ebre.

6. Les diverses comunitats que componen l'Estat espanyol han de tenir oberts camins d'expressió, de representativitat i d'administració pròpia que els permetin un diàleg franc i constructiu, amb vista a una convivència solidària que substitueixi els recels i les suspicàcies que proliferen quan els centres de decisió són distants, inassequibles i autocràtics.

Barcelona, Nadal de 1974.

Any Sant de la reconciliació.

MEMÒRIES SOBRE LA JOC ¹

Aquest volum de 236 pàgines és un recull de la vida de la JOC a Catalunya. L'autor havia publicat ja a «Sentit» i a «Quaderns de Pastoral»² alguns fragments d'aquestes memòries. Però el treball d'ara és cinc o sis vegades més extens i detallat.

La JOC ha estat massa important per deixar-la oblidada en la nit dels temps, com el record d'una aventura personal a vegades feliç, a voltes amarga, d'uns milers de nois i noies. ¿Tornarà a representar quelcom dins la joventut treballadora i dins l'Església?

1. Josep CASTAÑO, *Memòries sobre la JOC a Catalunya, 1932-1970*, Ed. ICESB, col. Saurí, Publicacions de l'Abadia de Montserrat. Pròleg de Joan Ramon i Cinca.

2. Vegeu «Quaderns de Pastoral», núms. 24 (juny 1973), 27 (desembre 1973) i 28 (febrer de 1974).

¿Tornarà a ser aquell grup «contestatari» dels anys 50 i 60? No ho sabem pas. Els joves d'avui tenen la paraula.

Aquest llibre no és pas un treball exhaustiu sobre el tema. És senzillament una contribució a la història de la JOC, i ensems a l'a-

nàlisi de l'Església pel que respecta al món obrer. Tots els fets i l'esdeveniment de la JOC són agrupats per dècades, al final de cada una de les quals figura una crònica obrera i religiosa, per tal de situar el lector en el context en què la JOC es va moure.

Silvà Claramunt

Impressions sobre la pastoral als Països Catalans

al llarg de l'any 1974

Encara que amb llacunes notables —greus—, oferim aquest aplec de notícies sobre la pastoral del 1974 a les diòcesis dels Països Catalans. Només són unes pinzellades, en som conscients. Segurament hi trobareu a faltar moltes notícies. El ventall d'acions i omissions, d'avanços i retrocessos, difícilment pot encabir-se en aquestes notes massa breus. Més que res volem reflectir —ni que sigui mínimament— unes certes esperances i il·lusions, les preocupacions més roents i les activitats més sobresortints.

Creiem que les limitacions evidents no invalidaran totalment l'esforç dels corresponsals que s'han arriscat a confiar-nos el seu resum de l'any.

Barcelona

Ja fa molts dies —datat el novembre de 1974— ha circulat un document intítulat «*Ante la posible negociación del Concordato Español*», elaborat pels Cristians pel Socialisme.

En un primer apartat («L'Església i l'Estat espanyol»), i a partir de la teologia de l'alliberament, manifesten el seu absolut refús a qualsevol concordat, com un fet impensable en les circumstàncies actuals.

Tanmateix (apartat II: «La situació actual»), davant l'eventualitat d'una forma o altra d'acord, exigeixen que l'Església no renunciï a cap dels drets que pertanyen a tots, i que són irrenunciables.

En l'apartat tercer («Exigències de part de l'Església») reclamen la participació de l'Església espanyola —més que no pas el Vaticà— en tota possible negociació.

I en un últim apartat («Alternatives concretes») consideren com a dret irrenunciable el nomenament dels bisbes fet per la comunitat cristiana; no ha de reconèixer-se la confessionalitat de l'Estat; cal garantir la llibertat de l'Església en l'exercici de la seva missió, i que per l'exercici de tal missió ningú no pugui ser processat sense autorització del bisbe o del papa; els locals de l'Església han de ser inviolables; garantint-se també la llibertat de les asso-

ciacions apostòliques; en canvi, cal renunciar a la dotació econòmica de l'Estat, deslligar totalment el sagrament del matrimoni del contracte civil, desaparèixer la confessionalitat en l'ensenyament civil...

Mapa religiós de Catalunya

El Centre d'Informació de l'Església Catalana —sota la direcció tècnica d'ISPA— ha publicat aquest Mapa religiós. S'hi recull fonamentalment, el comportament religiós dominical (o sigui el compliment dominical). Sobre un total de prop de cinc milions i mig d'habitants de les vuit diòcesis catalanes, el nombre de practicants fou de no gaire més d'un milió. Considerant que un 15% n'està exempta (malalts, vells, nens...), es pot afirmar que el percentatge de pràctica religiosa dominical és d'un 21'66%. Els resultats, per diòcesis, són els següents: Solsona, 41'2%; Seu d'Urgell, 32'8%; Tarragona, 31%; Girona, 29'2%; Lleida, 28'4%; Vic, 27'8%; Tortosa, 25,1%; i Barcelona, 17'1%. Altres temes d'interès poden espigolar-se igualment del treball donat a conèixer. I fins i tot avança una nova i hipotètica reorganització de les diòcesis catalanes.

Girona: 74, llevat de renovació ?

Sense necessitat de fer cap sondeig podem dir que pels cristians de Girona l'any 1974 portava la seva curiositat. Havíem estrenat bisbe a l'octubre del 73 i qui més qui menys es preguntava, veïam què farà el bisbe Jaume.

Cal notar que el senyor bisbe es trobà en començar l'any amb una diòcesi sense massa vibració pastoral i amb tota una sèrie de situacions d'autèntic desgast. Desgast i situacions que encara arrosseguem en part i que a hores d'ara no han trobat solucions ben satisfactòries i afavoreixen l'ensoïmament i el campí qui pugui.

Quins han estat els fets més significatius de l'any que hem deixat? Comencem per assenyalar els que podríem etiquetar de més oficials. Entre ells remarcuem: la inauguració de la Casa d'Espiritualitat, començada en temps del doctor Jubany; el nomenament de dos vicaris generals; canvis a la Cúria; una vintena de nomenaments parroquials; l'elecció de nous arxiprestos; el lloguer de l'edifici del Seminari Menor a la Diputació Provincial per a Facultat de Filosofia i Lletres; la instal·lació del Museu Diocesà a les Sales Capitulars de la catedral i ara es fan els preparatius per a la constitució del Consell presbiteral. Notícies, com podeu veure, en la seva majoria típiques d'un primer any de pontificat. Cal dir que a nivell de govern la lentitud amb què s'han fet moltes coses i

la varietat de tons que s'han pres segons les circumstàncies no permeten preveure per ara amb claredat si els desigs d'anar cap a una diòcesi missionera s'aniran acomplint o quedaran en bons propòsits.

Més difícils de catalogar són els esforços que s'han portat a terme cap en el camp de l'apostolat seglar organitzat. A pesar de les bones intencions s'ha continuat treballant molt des del propi consell, s'han desaprofitat moments que semblaven obrir noves perspectives i en la base han continuat les mútues reticències. En la línia de moviments d'espiritualitat han funcionat els Cursets de Cristianisme, els Equips de Matrimonis de la Mare de Déu, L'Obra d'Exercicis i els Equips d'Oració, tots ells amb un balanç més positiu que altres anys i amb aires d'un cert ressorgiment. Com a contrapartida, han estat en marxa, com a moviments d'acció, l'HOAC i el Moviment Familiar Rural amb un número molt més reduït de militants en comparació amb els primers. A nivell de joventut, com a grups organitzats han funcionat al SPM, el Secretariat d'Universitaris Cristians, grups de Caps. Escoltes i Monitors de Colònies, Calsals i MIJAC, en nombre de 500, que atenen la gran varietat de grups infantils i juvenils que hi ha en moltes parròquies. També cal remarcar la labor de Càritas, el Servei d'Immigració, el Secreta-

riat de Catequesi i l'Hospitalitat de Lourdes que ha intensificat, tant les trobades amb malalts com amb els *brancadiers*. El servei de premsa s'ha limitat a complir els compromisos del full parroquial, si bé s'havia parlat d'una renovació de la revista diocesana «Vida Catòlica» que encara no ha arribat.

En les parròquies s'han fet esforços de renovació, encara que de forma aïllada: hi ha hagut intents, amb bons resultats, d'integració de la Pastoral en la vida i associacions dels barris; recerca de formes noves de celebracions en la primera comunió, professió de fe i altres celebracions litúrgiques; intensificació de la catequesi d'adults en alguns indrets; cursos de catequesi; creació de comunitats joves...

En el món dels capellans hauríem de fer notar que els casos de secularització han tingut també les seves repercussions arreu del bisbat. Els diaques i sacerdots de les últimes promocions (cinc d'ells ordenats durant aquest any) han continuat les reunions mensuals de reflexió intercanviant experiències i analitzant fets pastorals. L'antagonisme de línies pastorals, de grups espontanis o associacions, ha estat ben palès en diferents moments, com a l'hora de presentació de noms per a vicaris episcopals, i en les votacions per arxiprestos. I aquí sí que podem agrair al nostre bisbe el seu testimoni de senzillesa i de fe i

de confiança en les persones que ens va ajudar a descobrir la llibertat cristiana que ens va dibuixar el concili Vaticà II.

Respecte al Seminari, hi ha dos fets a notar: la decisió presa de continuar el teòlogat a Girona i la posta en marxa de la residència vocacional. Les decisions foren discutides àmpliament. Ambdós fets són prou importants perquè no passin desapercebuts.

A tota aquesta llista caldria afegir: gestos de religiosos i religioses que han deixat l'estil de vida dels convents per a fer-se presents en el món dels barris; la participació de grups de joves al moviment de Taizé i a les trobades de Montserrat; l'atenció en tres centres de turisme a empleats d'hotel, un d'ells com a servei permanent durant tot l'any.

Heus aquí, doncs, el balanç informatiu dels fets que assenyalaria com a més significatius de l'any 1974. Com podeu notar, s'han donat una sèrie d'esdeveniments ben positius, que, jutjats des de la fe, són bon llevat per a una renovació que certament necessitem i a la qual cal llançar-nos. Fóra una llàstima que enguany no fóssim capaços de superar a nivell de Poble de Déu el cert silenci que s'ha fet llei, i que ens fa estar a l'expectativa com si l'hora de l'alliberament de l'home no hagués arribat encara. Abans de fer l'endrega cal obrir primer les finestres.

Ramon Oller

Cal deixar constància de com ha escandalitzat, i somogut la consciència eclesial de Lleida —i no pas només de Lleida—, la notícia de la pèrdua d'una molt crescuda quantitat de pessetes, procedents de les rendes de les antigues finques dels canonges i beneficiats laicals, i que havien estat invertides en negocis especulatiu de l'empresa (ara en entredit) Rosell. El que ha escandalitzat no és pas pròpiament la pèrdua de la grossa quantitat, sinó el destí que se li havia donat, al marge de tota consideració social (i encara menys evangèlica), escapant al control dels òrgans de gestió de la diòcesi.

El «Diario de Lérida», vinculat a l'Església lleidatana, va publicar una carta signada per «un nombrós grup de capellans de la diòcesi», que fou àmpliament reproduïda per —pràcticament— tota la premsa catalana. S'afirmava que «si bé aquesta situació és de sobres coneguda per tota la diòcesi, la informació ha de produir un gros impacte a tots els qui la rebran. La joventut difícilment pot digerir un escàndol similar. L'Església queda malparada davant del poble, i els capellans, d'una banda, ens sentim afrontats, i, de l'altra, avergonyits en tractar amb els fidels, ja que el poble no distingeix fàcilment entre un petit grup i tot el conjunt». Continuen dolent-se que aquests diners siguin «utilitzats com a instrument d'especulació,

foment del capitalisme, i en un mitjà per a convertir en milionaris actualment onze destinataris». I afegeixen que, evidentment, aquesta situació és contrària a la lletra i a l'esperit del Vaticà II, i radicalment oposada a les exigències de l'Evangeli. Davant les reiterades i infructuoses recerques de solució, constaten que «sempre s'ha trobat la mateixa incomprensió, sempre el mateix recurs al dret»; i es pregunten: «¿hi ha "dret" a escandalitzar el poble de Déu, sobretot els més humils i indefensos? ¿Hi ha un "dret" a posar obstacles tan greus a l'evangelització?».

No gaires dies més tard Càritas Diocesana de Lleida s'adheria a la carta pública, i comentant la seva pròpia missió, presentava com a possible camp d'inversió del capital dels canonges i beneficiats les tasques que té encomanades: «Canalitzar la comunicació cristiana de béns. No podem sinó lamentar el trist destí d'aquests béns si tenim present la quantitat de necessitats que Càritas coneix i no pot atendre. Orientar i coordinar l'acció social organitzada sobre individus, grups i comunitats. Considerem que aquests béns podien i havien de contribuir a la creació d'institucions destinades a la promoció dels sectors més humils de la nostra societat.»

Una història trista, que s'arrossega de massa temps.

Església de Mallorca 1974

Al moment de descriure el panorama d'antany a l'Església mallorquina, em vénen a la memòria —encara fresca— dos fets que han sobresortit damunt tots els altres esdeveniments més grisos o rutinaris de l'any de la crisi econòmica i turística. De cara a fora, la presa de posició del bisbe Teodor en la seva carta «*sobre el olvido de la clase trabajadora*» de dia 1 d'agost i la comunicació a la segona assemblea provincial de turisme de les Balears. Intraclesialment la passa més decisiva i transcendent ha estat la creació de les vicaries episcopals de zona.

La valentia prudent dels documents episcopals *ad extra* ha estat acollida bé per la gent de seny, per la gent atenta al moment actual, pels cristians més clarividents. El món del diner —que no és cristià, ¿quan se n'adonarà la jerarquia i tots nosaltres plegats?— ha fet el sord; també una gran part de la clerecia que no ha esmentat els documents ni a les homilies (si bé els destinataris directes dels documents no hi deuen anar, a missa, o no l'«oeixen»); l'administració ignorà també el document del primer d'agost, si bé encarregà —per mitjà dels organismes provincials d'Informació i Turisme— al bisbe la ponència a l'Assemblea de Turisme (6 de desembre de 1974).

De la carta «*sobre el olvido de*

la clase trabajadora», ja en vaig parlar a «Quaderns» (núms. 31-32, pp. 439-440). La comunicació a l'Assemblea Provincial de Turisme ha tingut, en els mitjans informatius, un ressò més ampli. «Diario de Mallorca» la publicà sencera. Els diaris parlaren de tensions entre bisbe i empresaris (no amb l'administració). Si bé cal remarcar que els empresaris més assenyats i progressistes acceptaren la comunicació episcopal, i dins la grisor de l'assemblea, la gent més conscient afirma que la ponència de don Teodor fou el millor de tot. L'oposició vingué més tost dels empresaris curtets de gambals, que ni tan sols s'han encarrilat per la «bona» via del neocapitalisme.

El bisbe, en la seva comunicació —publicada íntegra pel servei informatiu de la Província Eclesiàstica de València— vol oferir la seva reflexió des de la seva perspectiva de cristià i de bisbe i vol prestar especial atenció a la immigració obrera i a les seves repercussions humanes i socials. No vol entrar en el camp de determinacions o procediments tècnics. Descriu, en primer lloc, els tres grups humans que intervenen en el fet turístic: els turistes, els migrants que cerquen lloc de treball en les zones turístiques, els receptors del turisme. La rel dels mals en el turisme, la descobreix el bisbe en l'egoisme que pren la forma del deler del guany,

i que fa les seves víctimes en els tres grups de persones que hem esmentat. Quant als habitants de les illes, diu que ells també són presos pel materialisme neocapitalista que respira el muntatge turístic i que crea un clima general on el diner és el valor quasi absolut i es van erosionant els valors autèntics i la dignitat de les persones. En les conclusions demana precisament un viratge de l'atenció prevalent; del diner a les persones; crida per un esforç continuat de fer més just, net i equilibrat aquest món complex del turisme, atenent sempre i preferentment les persones, sobretot les més necessitades: els immigrants. Cal recollir, per ben significatives de les tensions que voltaren aquesta comunicació, les paraules finals: *«Acabo pidiendo perdón. Por si he sido demasiado largo. Por si he sido demasiado apasionado en mis expresiones. O quizás inexacto en algún punto. Una cosa puedo asegurar: que he pretendido prestar el mejor servicio posible desde la perspectiva de la apelación a las conciencias, que es la mía como obispo, a cuantos han tenido la bondad de escucharme. Ahora ustedes enmienden, acepten o rechacen de todo lo expuesto lo que crean según su conciencia. A mí, la mía me ha llevado a decir cuanto he dicho.»*

Com deia, a l'interior de l'Església el nomenament dels quatre vicaris episcopals de zona ha estat el fet més rellevant. Sens dubte ha estat la primera pedra que vol fonamentar la tasca episcopal de don Teodor. A partir d'aquest

nomenament moltes coses han començat a funcionar i es té la impressió que la cosa pot avançar més ordenadament, amb una major planificació conscient i operativa. Encara que no es puguin, a l'hora de palpar resultats espectaculars —no estam en temps d'espectacles pastorals!— sí que un té la impressió que caminam cap a uns plantejaments més lúcids, més globals, més conjuntats de la pastoral diocesana. Tampoc cal fer-se massa il·lusions. Perquè un centrisme equidistant, un voler estar bé amb tothom, el pes mort d'un conservadorisme bastant «ultra», poc intel·ligent i polèmic, tancat dins interessos creats de «beneficis» i drets adquirits, i el desencantament d'un sector jove compromet l'èxit d'aquesta nova singladura pastoral.

La resta no ha tingut massa relleu. L'Any Sant de l'Església local ha passat sense pena ni glòria: una mica de pena pels fets de Valldemossa («Quaderns», núms. 31-32, pp. 438-439), això sí. Discussions sobre evangelització al «Servicio Informativo», malgrat que no s'arribin a trobar vies normals i concretes d'evangelització: això sí, tothom en parla. La Comissió d'economia demana balanços i pressuposts, i també els ingressos de cada capellà; enmig de tancaments prou significatius i recolzaments de la gent no tan «beneficiada». Compàs d'espera per la formació del consell presbiteral, organisme que no es veu massa efectiu, gens entusiasmador, fins ara. Elecció d'arxiprestos. El consell de pastoral sembla encara llu-

nyà. Es va consolidant la nova orientació de la catequesi. El moviment bíblic segueix el seu camí. Els Cursets de Cristiandat tenen un nou casal: Son Fe d'Alcúdia i fan «Ultreyas» i van envant. I amb tot i amb això, de cara a un futur, de cara al nostre poble —premsat entre turistes i immigrants, abocat a un monocultiu turístic, ara amb la crisi econòmica— no es veu massa clar el pes específic de l'Església de Mallorca.

Per acabar, deixem constància de l'assemblea que se celebrà el dia 12 de desembre al Centre d'Es-

tudis teològics de Mallorca. Hi assistiren el Consell rector (bisbe, general dels Missioners dels SS. Cors, provincial dels franciscans de la TOR, presidenta de la CONFER), professors i alumnes. Dues ponències: el règim del Centre i Centre d'Estudis i Església local. Hi hagué clima de diàleg obert i constructiu. L'assemblea es tornà a reunir pel febrer.

Esperem que enguany, amb crisi o sense crisi (que n'hi haurà, ben cert!), anem avançant una mica més.

Pere Llabrés

Solsona: L'hora de la veritat

Ja tenim bisbe! Ai, administrador apostòlic, vull dir. Campanes al vol, doncs? Sí, però només la petita, i que tritllegi fort; la gran que s'espera. Allò que diuen els liturgistes referint-se als temps escatològics: «ja», però «no encara». Malgrat tot, alleluia! Amb els pneumes suficients per a desvetllar els morts i fer renéixer l'esperança. Per bé que la quarta llaça de Rosmini resti oberta, sagrant a bell doll...

Quan el dia 29 de novembre, en plena celebració de la Conferència Episcopal Espanyola, es va di-

vulgar que el bisbe d'Urgell Joan Martí i Alanís havia estat designat A. A. de Solsona, la nova, amb la general satisfacció causà també una certa sorpresa. Ja s'esperava, i de segles, que un dia o altre cauria de tan madura la fruita, però com que darrerament s'havia estès l'alarma en un altre sentit llargament i fatalment temut... Entre l'alegria i la sorpresa, doncs, també la indignació. Per què s'havia hagut de trigar dos anys a trobar al problema una solució que fou la primera que es va suggerir a les més altes instàncies,

fàcil com era d'eminèntment pastoral, gens concordatària? Per què?

En part potser intencionadament, en part a causa del confusióisme o perplexitat regnants, la presa de possessió del bisbe Joan, que es va escaure el 7 de gener a la tarda, va resultar una cerimònia força freda, i més n'hauria resultat de no haver-hi fet acte de presència una trentena de persones entre *sacris* i laics, gairebé totes del Llobregat. Això i la paraula càlida de monsenyor Martí van escalfar una mica l'ambient de la sala capitular on aquella tingué lloc. Consistí en la lectura de la butlla pontificia, una salutació del doctor Pere Puigbò, vicari general, i un parlament espontani del nouvingut. Tot plegat, mitja hora de pagès. (Anteriorment els dos prelats s'havien entrevistat a palau.) Els enviats de la TVE van voler deixar constància, de cara a «*las generaciones venideras*», d'un esdeveniment tan senzill, tan protocol·lari en aparença, però, que, juridicismes i misticismes a part, revestia una profunda significació pastoral. Gràcies els siguin donades.

Al cap de pocs dies el nou A. A. ja va tenir una reunió de treball —cinc hores ben llargues de taula rodona, dinar inclòs— amb tots els arxiprestos. Es tractava principalment de programar les visites que vol fer als diversos arxiprestats durant aquests dos mesos i mig primers de l'any que dedicarà especialment a Solsona. L'interessa, de moment, posar-se en contacte amb els capellans, els

religiosos i els responsables laicals de l'apostolat. De capellans, al cap de deu dies ja en coneixia pel nom uns setanta! Tothom treu d'ell una gratíssima impressió. Vosaltres direu! I em consta que també ell va trobant arreu un molt bon acolliment. Déu ho vulgui! Es veu que ha vingut per fer feina. Ara mateix acaba de convocar ja una reunió de la dimitida comissió d'economia. En quatre dies tindrà el bisbat apamat i sabrà el peu que calcem. Durant la lluna de mel d'aquest primer trimestre es proposa de conèixer gent i problemes; més tard, passat l'estiu i creat un clima de confiança, projecta de formar el nou consell del presbiteri i tota la mandanga.

Però, com l'han rebut els clergues en general? Les diverses reaccions que s'han donat entre ells ofereixen un ventall d'interpretacions (no del misteri que ha precedit el nomenament sinó del fet en si) que us permetrà d'esbrinar, s'agafos lectors, la situació real de la diòcesi en aquestes circumstàncies més del que no us permetrien les meves personals conjectures. Totes són més o menys positives, favorables, si més no, a la persona a la qual ha escaigut de protagonitzar el desenllaç del drama. (A hores d'ara, compto jo, no hi devia haver pas ningú per emporprat o reaccionari que fos, fora del mateix interessat, que no desitgés un canvi.) Entre el pessimisme i l'optimisme, però, l'arc no s'ha disparat pas cap als noranta graus, sinó que s'inclina força més cap al primer. Per les raons apuntades.

Una posició extrema: Quan era mort el combregaren. Una altra: A destapar xampany a corre-cuita. I una altra d'intermèdia: D'aquí a mig any Delapierre, ara no. (Veurem, que deia el cec.)

En relació amb el cànon de la missa és on el ventall damunt dit s'ha mostrat més variat, infinitament policromat, com una sèrie que en vaig veure anys enrera a Pisa en una exposició d'art japonès. Hi ha qui feia temps que no esmentava per res el nom del bisbe Josep. Hi ha qui s'ha afanyat a dir Joan. Entre aquests n'hi ha que dubten entre dir bisbe o administrador apostòlic; avui se'ls escapa d'una manera, demà d'una altra. Hi ha qui, a despit de tot, deia sempre Josep i ara diu Joan, bisbe, sense embuts —¿és bisbe aquell qui n'és o aquell qui en fa? Hi ha qui deia Josep i qui sap si, per reverència o per escrúpol, continuarà dient-ho. Hi ha tal vegada, no ho sé, qui diu Josep i Joan alhora per quedar bé amb tots dos en un instant tan memorable com és l'epiclesi. Hi ha qui optava abans i opta ara per no anomenar-ne cap dient simplement els nostres pastors o els nostres bisbes —solució que potser fóra la ideal. Hi ha qui... Tants caps, tants barrets. Com veieu, no donem pas els preveres solsonins proves d'una gran cultura rubricista. En tot cas fem gala —visca l'anarquia!— d'aquella creativitat litúrgica que ja el Concili recomanava.

Com que els termes jurídics del nomenament es prestaven a confusió i, en conseqüència, a falses interpretacions rera les quals hom

podia atrinxer-se, el «Full Diocesà» Vic-Solsona va publicar un article deixant les coses més clares que l'aigua. Deia: «El nomenament d'un A. A. denota sempre una situació especial i, en certa manera, anormal: perquè el normal és que un bisbat sigui regit per un bisbe. L'A. A. es dona quan el bisbe propi, per malaltia o pel que sigui, es veu impossibilitat de poder accomplir la seva funció i, per altra banda, es topa amb alguna dificultat (que pot ser d'ordre divers) que no permet, de moment, la designació d'un bisbe nou. Té el caràcter de "vicari" o representant del papa i pastura el ramat en nom d'ell, del qual rep de vegades consignes específiques. Monsenyor Bascuñana continua conservant el títol, o sigui, essent bisbe de Solsona, si bé sense cap jurisdicció. Jurídicament, però, la diòcesi no es pot considerar vacant ni el bisbe dimitit. Monseñyor Martí és A. A. amb plens poders de bisbe residencial, sense cap mena de restricció. Per dir-ho vulgarment: En endavant serà ell el qui manarà. És un cas semblant al del regent quan el rector d'una parròquia es retira.»

La provisionalitat del servei és evident. Entre *sede plena*, però, si els tripijocs diplomàtics que s'endevinen darrera de tantes cortines i cassoles, podria durar prou temps, anys i tot. Sols Déu ho sap. Per cert que en aquesta interinitat podria raure en principi un dels greus perills pastorals de la nova situació si no el descartés la raó susdita i la voluntat decidida del prelat: Cal treba-

llar com si hi hagués de durar sempre, estant disposat a deixar-ho demà mateix. Una heroïcitat que cal agrair. I més quan, de feina, no s'hi veurà de cap ull, ja que el pobre bisbe Joan haurà de compartir, com en una mena de bigàmia espiritual, la sol·licitud envers les dues esglésies. D'aquestes limitacions, però, bé ens n'haurem de fer càrrec tots plegats. No hi haurà més remei. Val més un tros de bisbe que gens. Sobretot si el tros és bo.

Ara és l'hora de la veritat: ja no podem en consciència carregar els neulers a ningú. Ara es veurà qui som i com estem els melquisedecs d'aquests verals. Hem de donar l'alt coratge que se'ns demana, almenys aquells qui tant hàviem batallat per girar la truita. Per cansats i desenganyats que estiguem. L'Església no ens ho perdonaria. On fóra llavors la nostra adhesió al Crist?

Jo, personalment, no em faig pas massa il·lusions, però tampoc no sóc pessimista, ni per fe ni per temperament. Tan poc en sóc que m'he atrevit, gosat de mi, a donar públicament al nou jerarca tot un seguit de consells en unes lletres de benvinguda que em requeriren els redactors d'«Església d'Urgell». Fan més o menys així:

«Presteu atenció, en primer lloc, als capellans, que som els qui en tenim més necessitat; després, i potser per aquest ordre, als religiosos, a les religioses, als seminaristes, als joves, als obrers, als pagesos, als immigrants, als intel·lectuals... A tots aquells que

entrelluquen en la vostra persona un signe de salvació.

»Assumiu les línies de fons de la nostra avortada Assemblea diocesana conjunta (abril 1972).

»No espereu que les ovelles vinguin a vós, aneu vós a les ovelles.

»No us reserveu gens ni mica, ans prodigueu-vos fins allà on la salut us permeti.

»No escriviu grans cartes pastorals ni us esgargamelleu en discursos; feu i deixeu fer.

»Com que no disposareu de gaire temps, esmerceu-lo en el principal deixant de banda burocràcies, diplomàcies i aristocràcies.

»Pel vostre estil de vida i de treball esdevingueu digne del vostre homònim, el papa Joan. Perquè no sóc pas sol a creure que la seva primavera ha esborrat l'hivern de molts segles i que, d'ençà, l'Església, malgrat tot, és molt millor que no era.

»Sigueu pobre (no sols de diners, de tot), i aparenteu-ho, deixeble com sou d'Aquell que no tenia on caure mort.

»Escolteu tothom.

»Confieu en la gent.

»Manteniu-vos ben fidel al Senyor i, per això mateix, al poble que serviu.»

Et sic de caeteris. Sembla talment la *Carta abierta a un Sr. Obispo* de José M. Cabodevilla. No l'heu llegida? Us la recomano. Sí, ja sé que el secretari de «Quaders» esperava de mi el balanç 1974 en comptes de les parorates que li he etzibat. Però, sant cristià, quin balanç volia que fes de la mort? Ara que ja tenim balan-

ces, sí que serà possible de fer-ne en endavant i confio que força fallagar. Ja és molt, de moment, que haguem pogut passar d'un any a l'altre veient com el platet del derrotisme que havia baixat tan avall, s'anava enlairant com més pesava contrarestant-lo el platet de l'esperança.

No enfilo tampoc, per acabar la crònica com de costum, cap rosari de notícies: totes empal·lideixen davant la gran, l'única Notícia. I massa que l'hauré amplificada segurament, quan hauria bastat un repicó de campanes. Què hi voleu fer! En aquest món els uns es perden per xerrar poc, els altres ens perdem per xerrar massa. Tot deuen ser carismes. O desgràcies. Això no obstant, estic content d'haver contribuït amb la me-

va modesta ploma a propugnar una causa tan noble com la del bé suprem de la nostra Església que estava en joc. No debíem pas anar tan fora d'osques a fi de comptes quan la Santa Seu —infal·lible sempre, segons alguns— ens ha donat finalment la raó. Em consta de bona font que a diversos nivells eclesials, des dels més humils als més excelsos, moltes persones han anat seguint les peripècies del nostre naufragi col·lectiu a través dels meus malgrimbats però fidedignes comentaris. Quan jo m'imaginava que era una veu que clamava en el desert, esdevenia sense proposar-m'ho la consciència profètica del poble. Aquesta confiança em confon i em responsabilitza. Procuraré no defraudar-la.

Climent Forner

Urgell: Tots plegats. . . anem fent camí

No cal repetir la crònica dels fets principals de la història de l'Església diocesana, però sí recordar-ne els principals, almenys per polsar la marxa general d'aquesta comunitat cristiana.

Fets principals

Més que de fets, es tracta de passos endavant. La meta, encara que clara —això avui és important—, és llunyana. El Consell del

Presbiteri durant l'any 1974 ha estudiat aquestes ponències: «Consells de pastoral» (11-12 febrer), «Informe de les delegacions (5-6 juny) i «Evangelització i sagraments» (20-21 novembre). En la seva darrera reunió tractà sobre la constitució del Consell diocesà de Pastoral, i va aprovar les línies mestres que guiaran el naixement d'aquest organisme.

Un pas important ha estat també la constitució del Consell diocesà d'Economia que ja ha ofert importants serveis. L'any acabà amb una sorpresa per a tots: el nomenament del bisbe Martí com a administrador apostòlic de Solsona.

A nivell parroquial alguns moviments apostòlics (catequesi, equips de matrimonis, cursets de cristiandat, etc.) continuen reunint-se per a encoratjar-se a viure la fe. S'aprofita extraordinàriament l'avinentsa de la sollicitud de sagraments per a entrar en contacte amb els cristians i catequitzar-los.

I tot això, com?

Aquestes activitats tenen una característica comuna: compartir, viure la realitat eclesial del Poble de Déu. Els pastors, guiats i sovint encoratjats pel bisbe i peis organismes diocesans, són els animadors de la fe d'un poble que té també l'oportunitat de fer palesa la seva identitat. Els organismes diocesans, alguns amb la presència de laics, ajuden el bisbe en el govern pastoral. A nivell

de comunitats parroquials, en diversos llocs s'han constituït els consells pastorals que participen activament en la direcció de les parròquies. La constitució del Consell pastoral diocesà, actualment en projecte, serà un pas important per a la seva total erecció en la resta del bisbat. Compartir la direcció pastoral d'una comunitat cristiana, avui és un deure, però aporta també el risc de possibles divisions amb la creació de grups d'ambdós extrems. De moment, tot s'ha fet amb un clima de diàleg, respecte i bona entesa. D'això, a Urgell, n'estem orgullosos. L'estimació ha pesat més que qualsevol mena d'extremisme.

I els ànims, com estan?

L'Església no és una societat de consum. El que ella valora no són les xifres, les accions, ni tan sols els mètodes emprats, sinó, sobretot, l'actitud interior. Aquesta és inescrutable, però té els seus signes. El bisbe Joan, per Nadal, en una xerrada familiar amb un grup de sacerdots, manifestava el seu estat d'ànim amb aquestes paraules: «Fa temps, potser des de fa dos anys, que veig amb optimisme el futur de l'Església.» Aquesta il·lusió esperançada l'ha anat contagiant amb la seva paraula i, sobretot, amb l'estil de la seva pastoral, als sacerdots i als laics a través d'un contacte personal.

Però no tot són flors i violes. Als problemes generals de la renovació de les comunitats cristianes i a la crisi d'identitat que

afecta tots els ambients, cal afegir-n'hi algun de ben característic i important. La majoria dels nostres cristians viuen de l'agricultura i de la ramaderia. Tothom coneix el tracte discriminatori que sofreix el qui es dedica a aquestes feines: especulació, inseguretat social, supeditació absoluta al clima i a uns mercats manipulats, etc. Si a totes aquestes preocupacions afegim l'angoixa dels afectats pel projecte del pantà de Rialb, i el trist panora-

ma d'unes comarques de muntanya gairebé desèrtiques, ens adonarem d'unes perspectives humanes realment alarmants. Amb la bona voluntat de tots i la capacitat dels organismes diocesans constituïts, creiem que el fet de compartir el govern pastoral del bisbe amb la diòcesi de Solsona, no afectarà la marxa de l'Església d'Urgell. L'arada té la rella clavada a una terra amb un futur incert, però el coratge ha de mantenir la mà a l'esteva.

A. Mirabet

València: Nous aires d'espiritualisme

Les diòcesis, no hi ha cap dubte que passen les seues èpoques, com totes les coses. Mentre uns anys bufen uns aires, en altres en bufen uns altres; i així anem tirant (endavant o enrera, segons els aires, és clar).

A Conca, per exemple, ara bufen uns aires particulars que forcen els sacerdots joves a no oblidar la doctrina tradicional de l'Església. Per si no n'hi havia prou, ha sortit una disposició per la qual tots els preveres en edat de pertorbació mental pels nous corrents deuran passar i aprovar un examen d'aptitud so-

bre el catecisme de Pius V i l'altra doctrina fonamental del Concili de Trento. Com veieu, aquests aires bufen fort a Conca per mantindre, sobretot, l'ortodòxia del nacional-catolicisme.

Sense voler fer cap comparació diré que a València també bufen uns aires, aquests molt espiritualistes. Anem a recollir unes constatacions.

Recessos sacerdotals

Fa alguns anys que es van acabar aquells recessos mensuals ar-

xiprestals en què, a banda del cas de moral que ens presentava l'epacta —que havia d'ésser discutit i resolt reglamentàriament per tota l'assemblea de capellans i que, una volta ja aclarit, es devia enviar a la cúria, la qual donava finalment la solució correcta—, hi havia també les plàtiques de rigor a càrrec si no d'un eloqüent orador sí, almenys, d'un molt ortodox pare espiritual.

Darrerament, aquests recessos havien esdevingut reunions de treball i reflexió en equips més o menys naturals. Però aquest curs ens hem sorprès en veure que mensualment anem rebent una citació per acudir a un recés com els d'abans, però sense el cas de moral, el qual és ben substituït per dues plàtiques rabiosament espirituals, per no dir rabiosament alienants.

El darrer recés ha estat dirigit pel mateix senyor arquebisbe. Aquest és el segon que fa ell personalment a tota la diòcesi reunint per comarques els capellans. El primer (o primera remesa) tingué lloc quan l'arquebisbe vingué a València, i fou en aquesta circumstància que es va proposar com a pare espiritual de tot el clergat diocesà. Aquesta era la seua màxima il·lusió. La segona vegada, l'arquebisbe, aprofitant un dels recessos mensuals, ha volgut trobar-se espiritualment amb els seus sacerdots una vegada més; pareix que ha estat motivada per la seua llarga malaltia que el duqué fins a la porta de la mort, segons ell mateix ens va dir. I en aquesta avinentesa ha volgut

aplegar els seus preveres, tot i sabent que els dies de vida els té molt comptats, per recordar-los la caducitat de les coses de la terra i quant més val assegurar les del cel.

Exercicis espirituals

Hem notat que s'està intensificant últimament la crida a apuntar-se a les tandes d'exercicis que hom organitza en totes les cases religioses preparades per a tal motiu. Però la casa que més es destaca, per la seua aflluència es la Lloma, propietat de l'Opus Dei, el qual no es limita solament als exercicis, sinó que fa també conferències i convivències per a capellans especialment.

Sembla, per tot açò, que la influència de l'Opus Dei a València s'ha incrementat bastant els darrers anys, amb el beneplàcit de la jerarquia.

Hi ha qui opina que les causes de la concurrència de sacerdots a la Lloma poden ser les següents:

- les comoditats i el luxe que ofereix aquesta residència,

- les possibilitats de «medrar» (?),

- la seguretat de centrar la pròpia vocació sacerdotal dins d'una espiritualitat sòlida i sense crisi ni problemes.

Ja fa anys que aquest institut treballa ací, entre els sacerdots. Encara recordo el que em contaven uns companys sacerdots, que a llur comarca els visitava periòdicament un sacerdot de l'O-

pus Dei per oferir-se a cofessar-los i dirigir-los espiritualment. Avui la Lloma potser siga el substitut d'aquelles visites personals i periòdiques a tants sacerdots de la nostra diòcesi.

També per als seglars es fan crides per enrolar-los en alguna tanda d'exercicis espirituals. Fa uns quants dies que he rebut propaganda, i com jo tots els rectors de parròquia, sobre unes tandes d'exercicis bastant curioses. Són organitzades per una tal Comissió Nacional d'Exercicis Espirituals, i dirigides per un jesuïta, membre de la mencionada Comissió Nacional, vingut expressament de Madrid. Per si algú dubtés de la seua ortodòxia, acompanyen els fulls de propaganda un certificat de bona ortodòxia expedit per la mateixa comissió, i també uns testimonis dels rectors d'algunes cases on ja s'han celebrat aquestes tandes.

I perquè els possibles exercitants sàpiguen ben bé on van, els

fulls de propaganda expliquen les següents característiques al possible assistent:

— Que no són convivències ni cursets,

— Que s'estarà en silenci total durant els dies d'exercicis,

— Que deurà reflexionar sobre els punts que tractin,

— Que li cridaran l'atenció si el veuen parlar,

— Que interessa especialment els qui desitgen iniciar o millorar la seva reforma de vida,

— Que seran en règim d'internat i segons el mètode de sant Ignasi,

— Que són rigorosament catòlics.

Amb aquestes característiques ja val la pena fer exercicis espirituals.

Com es pot veure, a València estem prou atesos pel que respecta a la vida espiritual. Confiem que aquests aires ens arribaran a donar una rigorosa i assossegada tranquil·litat de consciència.

Antoni Signes

La tònica general de l'any 1974 a la diòcesi de Vic, cal qualificar-la positivament, si bé, la tasca resulta de vegades un xic lenta.

Aquests serien els trets més significatius de l'any que hem deixat:

La Vicaria de Pastoral estrena, pràcticament, nou titular: mossèn Salvador Mundó, fins aleshores prefecte de teòlegs a Barcelona, ocupa la vacant deixada pel nou bisbe de Girona. Amb ell, la Vicaria també estrena mètode de treball: des d'ara en avant funcionarà a través de les delegacions diocesanes de Catequesi (que també estrena titular), d'Ensenyament religiós i d'Apostolat seclar. No s'hi veu cap pressa excessiva. A l'octubre presenten el seu programa d'Objectius mínims a aconseguir durant el curs 1974-75. S'hi veu una marcada tendència a obtenir la participació seriosa dels laics en totes les tasques apostòliques.

Pertot arreu es veu la necessitat de crear equips comarcals als diversos nivells de la pastoral: Així, a Vic, ha començat a funcionar un Secretariat de Joves (estudiants i independents) i, tot just començat el nou any, un equip comarcal d'apostolat seclar. A Manresa, en canvi, on existeixen ja nombroses realitats i moviments pastorals a nivell de joventut, no s'ha creat ni s'ha vist convenient crear aquest Secretariat. Es preferí pensar en algun sistema de coordinació del que ja existeix, en

la creació del que manca (estudiants i independents) i plantejar la possibilitat d'alguna pastoral de joventut que arribi als qui no participen a nivell de moviments. Cal remarcar, en un aspecte semblant, la tasca de coordinació que està duent a terme «Xarxa».

En aquesta mateixa direcció es pot enquadrar el programa de funcionament del nou Consell presbiteral, elegit pel període 1974-1977. El nombre de membres ha quedat reduït a vint i amb reunions d'una periodicitat més espaiada, la qual cosa significa una relativització de la seva importància i influència.

I, parlant de capellans, també cal remarcar que l'any 1974 ha estat fecund, relativament, és clar, pel que fa a les ordenacions: després de dos anys de secada, tenim cinc nous preveres i tres nous diaques. Déu n'hi do. Tots treballaven ja en diversos llocs del bisbat i, de moment, continuen treballant-hi després de l'ordenació.

També semblen positives les «Normes per a una regularització de l'etapa diaconal», aparegudes igualment durant l'any. El vicari de Pastoral i el delegat diocesà per a aquesta etapa en són els responsables. Malgrat haver estat dictades *ad experimentum*, representen un pas endavant de cara a reconèixer l'estatut efectiu dels nois que es troben en aquesta etapa. A veure si així el «diaconat» va deixant d'ésser un nom fàcil i buit de contingut.

Andreu Roca

L'any 1974 del món obrer als Països Catalans

I

Enguany, les festes de Nadal han estat magres per a moltes famílies obreres. Tant entre les del Principat, com entre les de les Illes i les del País Valencià se'ns parla d'angoixa, d'inseguretat...

Hi ha obrers que fa temps que han vist reduïts llurs ingressos a causa de la supressió de primes o altres incentius; n'hi ha que estan acomiadats i esperen sentència de Magistratura; i d'altres estan en atur forçós perquè l'empresa ha fet crac... I, en general, la quasi totalitat dels obrers ha vist disminuït el poder adquisitiu del sou (un vint per cent és el que ha pujat la vida durant l'any 1974, i són pocs els qui han aconseguit augments pròxims a aquest percentatge). Però també els treballadors tenen cada vegada més consciència del seu dret a expressar-se, a reunir-se i a associar-se, i que se'ls tingui en compte en totes les decisions de pes, tant a nivell d'empresa, com municipal, nacional... Cada vegada més, doncs, manifesten la seva ferma voluntat de fer-se escoltar.

Vegem-ho en un repàs (forçosament limitat) als principals fets succeïts al llarg de l'any en l'àmbit laboral.

Gener

A la Unió Naval de Levante (València), són sancionats tots els obrers (2.400) amb tres dies de suspensió de treball i sou, per haver aturat en defensa d'una reivindicació. En són acomiadats 22. — A l'empresa Gassol (Mataró), d'entre els 600 obrers que aturen demanant augment de sou en la secció d'aprest 4 són acomiadats i 8 sancionats. — A Motoplast (Barcelona), són acomiadats 57 obrers sobre un total de 400. — A Electrónica Industrial (Viladecans), d'una plantilla de 650 obrers en són acomiadats 240, per haver aturat demanant augment de sou. — Vint-i-tres fàbriques del ram de l'aigua (tints i aprest) de Barcelona i comarca efectuen aturs exigint que les empreses es facin càrrec de l'IRTP¹ i de la quota d'assegurances socials.

Febrer

Els pescadors de tota la costa mediterrània (igual que els de la resta de l'Estat espanyol) no surten a la mar, a causa de l'augment del preu del combustible. (És una

1. Impost sobre Rendiment del Treball Personal, que habitualment es descompta del sou del treballador, de la mateixa manera que la quota d'assegurances socials.

vaga gairebé total.) — El dia 9, mor d'un atac de cor un obrer de 49 anys acomiadat de la Seda de Barcelona el novembre passat (el judici a Magistratura havia tingut lloc al final de gener). El dia 12, uns dos mil companys de treball acompanyen el cadàver al cementiri. La guàrdia civil intenta dissoldre l'acompanyament massiu.

Març

A varies fàbriques del ram de l'aigua de Barcelona es reproduïen els aturs, que culminen amb la ruptura de les negociacions. La vaga s'estén i la patronal reconsidera la seva decisió, i augmenta força els sous. A mitjan març és signat el nou conveni. — A la fàbrica Pirelli de Manresa hi ha vagues i assemblees, que apleguen més de dos mil obrers; algunes d'aquestes assemblees se celebren als mateixos locals de la CNS. — A Santa Coloma de Gramenet són boicotejats els autobusos durant dues setmanes, a causa de l'augment de preu del bitllet.

Abril

A Alcoi, vaga general. El dia 4, comencen les negociacions entre els empresaris de les indústries tèxtils i els representants obrers, però s'encallen per la negativa de la patronal a pagar les quantitats endarrerides del conveni. En conseqüència van a la vaga mil cinc-cents obrers, que són suspesos de

treball i sou, i desallotjats per les forces d'ordre públic (que vigilen tota la ciutat). La solidaritat s'estén com una taca d'oli a les altres fàbriques i arriben a parar uns sis mil treballadors. Deu dies més tard una «comissió de bona voluntat» aconsegueix un acord.

Juny

Al Baix Llobregat, són acomiadats dos-cents cinquanta treballadors de la vidriera Elsa (Cornellà de Llobregat). L'empresa, per tal de no apagar els forns, exigeix als obrers que treballin tres diumenges al mes. Els obrers recorren a la Direcció General de Treball, que falla a favor seu. Tanmateix, l'empresa ignora la sentència i s'entossudeix en la seva postura, provocant la vaga que de fet esclatà, amb els consegüents acomiadaments que ja hem esmentat. Una majoria dels obrers del metall de la comarca (que discutien contemporàniament el seu propi conveni) se solidaritzen amb els d'Elsa; d'altra banda, a propòsit de la renovació del conveni del metall, mentre la part social vol negociar-lo a nivell comarcal, la patronal vol fer-ho a nivell provincial. — La directiva de Solvay de Martorell procedeix a un dur *lock-out*. A Letona (Barcelona) són acomiadats setze treballadors, que després de veure refusada la seva petició d'augment de sou havien deixat de repartir llet durant dos dies.

Juliol

Del 3 al 8, més de divuit mil obrers del Baix Llobregat paren per reforçar dues actituds: la solidaritat amb els treballadors d'Elsa i Solvay, i la negociació d'àmbit comarcal del conveni del metall. La ciutat de Cornellà es veu desbordada pels vaguistes; els comerços i agències bancàries també tanquen les portes. La patronal, finalment, accepta de negociar el conveni comarcal i s'augmenten força els sous i són millorades les condicions de treball; la CNS es compromet a trobar feina per als acomiadats, dins la mateixa comarca. — Una solució similar s'esperava per als obrers de Solvay (Martorell), però la negociació va efectuar-se en un moment de calma total a la comarca, circumstància que va deixar els obrers malparats i desvalguts. El problema d'Elsa es resol a la Delegació de Treball.

Agost

Roselson (Barcelona) es declara en suspensió de pagaments, i uns mil obrers es queden sense treball. Finalment, uns sis-cents es queden al carrer. — A l'empresa Valmeline (Tarragona), que dóna ocupació a uns tres-cents obrers (sobretot dones), hi ha desacord sobre el sistema de càlcul de les primes de producció, i tenen lloc aturs. — Els obrers de Lavis (Barcelona) demanen un sistema de refrigeració adequat i reforcen la petició amb aturs.

(S'arriba a un acord.) — La factoria d'Iberia Radio (Barcelona) presenta expedient de crisi, mentre la nova factoria aixecada a Cervera continua treballant amb absoluta normalitat. Bastants acomiadats de la factoria de Barcelona celebren assemblees i concentracions enfront de l'empresa.

Setembre

Vagues a Casadesport, Euroestil i Nesprat (Santa Coloma de Gramenet), amb acusada radicalització en les postures. — Davant la notòria disminució, enguany, dels turistes a les Illes s'aturen nombroses obres d'edificació d'hotels i restaurants. El ram de la construcció sofreix una crisi aguda.

Octubre

A Hispano Olivetti (Barcelona), a causa del desacord amb les peticions que fa el Jurat en nom dels treballadors, amb vista al **nou conveni**, s'inicia una vaga. Els obrers demanen la destitució del Jurat, però Sindicats no ho accepta, al·legant que no hi ha una normativa per a destituir els vocals elegits. — El dia 20, a la fàbrica Pirelli-Moltex (Cornellà de Llobregat) hi ha vaga de braços caiguts, en demanda d'unes reivindicacions de sou que l'empresa no admet. Les forces de la policia armada desallotgen els locals de l'empresa. — A Sabadell, més

de quaranta empreses tèxtils inicien expedient de reducció de plantilla. — El grup Fontanals (Terrassa) sol·licita que els productors treballin només tres dies la setmana i que la resta dels jornals sigui a càrrec de l'assegurança d'atur, durant un termini de sis mesos. El dia 4, però, l'empresa amplia l'expedient amb la suspensió de contractes de treball, decisiu que afecta un miler d'obriers. Finalment, Fontanals presenta suspensió de pagaments. — El ram de la construcció presenta, a la província de Barcelona, l'índex més baix d'ocupació dels últims cinc anys.

Novembre

La Seat (Barcelona) presenta un expedient de regulació de treball, a fi de reduir el nombre de jornals en els pròxims cinc mesos. Per altra banda, es trenquen les negociacions del conveni a causa de la postura intransigent de la patronal. Aturs, *lock-out*, i una manifestació-assembly disolta amb gasos lacrimògens. — «El Noticiero Universal» no apareix. Tallers i redacció paren per qüestions econòmiques. L'empresa reconsidera la seva postura anterior i concedeix el demanat. — A les mines de Cardona (Bisbat de Solsona), propietat d'Explosivos Río Tinto, es tanquen un bon grapat de treballadors en defensa d'unes reivindicacions. La direcció, en represàlia, n'acomia-da uns quants.

Desembre

Els empleats de banca discuteixen el nou conveni. Sembla que la comissió deliberadora no representa la «base», tal com aquesta voldria. Els empleats decideixen parar demanat que dimiteixi l'esmentada comissió. Els aturs han estat generalitzats, si bé s'ha pres la norma de treballar fins a mig matí. Els quadres intermedis no participen en els aturs. La patronal afluixa i accedeix a moltes de les reivindicacions. — A Cumbre (Barcelona, Sant Andreu), el dia 2, foren acomiadats dos-cents trenta-sis obrers que no havien acceptat l'oferta de l'empresa en la negociació del conveni, molt per sota del demanat. En tancar aquestes ratlles, Magistratura ha fallat condemnant l'empresa. — Vint-i-cinc treballadors acusats de ser militants del PSUC són detinguts als seus domicilis, mitjançant actuacions nocturnes de la policia. Aquestes detencions tenen lloc al Baix Llobregat. A la comarca esclata una vaga de solidaritat. — Als tallers de Transportes de Barcelona (autobusos) hi ha dos dies d'atur. — Continua el greu conflicte a Hispano Olivetti. En un mes es produeixen dos *lock-out*. El 28, es reemprèn el treball, però amb baix rendiment. L'empresa amenaça amb sancionar els tres mil treballadors. — Ocupació de l'empresa AEG de Terrassa. La policia desallotja els obrers. — A Seat continua el conflicte. Els aturs són per a demanar: la dimissió del

Jurat (que l'OS no accepta), els divuit punts del fallit conveni, i com a protesta contra la regulació de treball. La direcció ha san-

cionat tots els obrers amb un dia de suspensió de treball i sou. No s'endevina la solució possible al conflicte en curs.

Josep Castaño

31 de desembre de 1974

II

Davant aquest llarg i simptomàtic encadenament de conflictes laborals ens podem preguntar què hi ha dit i fet l'Església.

Sortosament, avui, són ja molts els creients que des de les seves pròpies instàncies s'arrisquen a donar una resposta als problemes de cada dia. No porten —ni cal— la seguretat d'un programa infal·lible, ni proclamen vanament l'arrel última del seu compromís. Són —simplement— al nus de la lluita del nostre temps, aportant el seu esforç, la seva col·laboració intel·ligent. Barrejats i sense distinció en els seus *monos* blaus. La seva presència enmig dels ardorosos combats no ens és quantificable.

Tampoc no podem oblidar les preses de posició més explícitament de fe, arran de barri, de fàbrica, de comunitat eucarística. A la ciutat i al camp, a la gran urbs i al poble petit, aquesta presència ha sovintejat.

Tanmateix, en un nivell més públic, notori i global cal que ens referim a la Nota de la Comissió Episcopal d'Apostolat Social, Ac-

*tituds cristianes davant la situació econòmica actual.*¹ En aquesta Nota se subratlla com tot i caldre el creixement econòmic per aconseguir l'alliberament integral de l'home, no es pot confondre aquest alliberament amb la consecució de purs nivells quantitatius de consum. L'apropiació per part d'uns pocs del que és fruit de la comunitat no pot justificar-se moralment; en aquest sentit, afirma que la doctrina social de Joan XXIII ha estat raquíticament portada a la pràctica. Afirma, igualment, el document que la creació de la família dels fills de Déu és incompatible amb les excessives diferències econòmiques que es donen a la societat espanyola; cal admetre que les diferències han de tenir un límit si es busca una fonamental igualtat entre els homes; per aconseguir això, urgeix el perfeccionament i recta ampliació d'un sistema fiscal estintolat en les rendes reals, i se subratlla que la legislació actual sobre conflictes laborals resulta inadequada. En un altre apartat, es propugna

1. Vegeu «Documents d'Església», núm. 180, 16-IX-1974.

detectar les vertaderes causes de la inflació, per tal que si són estructurals siguin atacades de soca-rel, sense restar en el purament conjuntural. No queden lliures de responsabilitat moral els qui fomenten la cursa de preus, multipliquen els intermediaris i especulen amb el sòl. De tot el dit es desprèn que calen transformacions radicals, algunes de les quals només es poden portar a cap des del poder polític; tanmateix, no hi ha possibilitat de canvis pregonis si no existeixen vies de participació real, eficaç i lliure per a tothom: es indefugible d'acceptar el risc de la llibertat, i cal una major transparència en la vida econòmica i política, ja que l'abús del secret permet la irresponsabilitat i fins la corrupció.

La Nota de la Comissió episcopal era evidentment oportuna, ja que la crisi econòmica començava a deixar sentir tot el seu pes, desproporcionadament dur sobre les espatlles dels més dèbils. Per això mateix, la Conferència episcopal espanyola —en la seva assemblea de novembre— afirmava la seva solidaritat amb la nota de la Comissió d'Apostolat Social, i encara afegia: «De cara a les conseqüències socials de la crisi econòmica, els bisbes criden l'atenció de tots els ciutadans sobre tres virtuts especialment urgents: honestat administrativa transparent, austeritat en el consum i solidaritat en les càrregues. Tots hem de fer costat a les directrius justes dels poders públics que, per la seva banda, han de ser els

primers a assumir les restriccions necessàries, i a imposar-les quan el bé comú ho exigeixi, amb la màxima consideració envers els més dèbils.»

Pocs dies abans, el 22 de novembre, l'Arquebisbat de Barcelona havia fet pública una nota sobre els conflictes laborals. Afirmava que «sota el fet concret dels conflictes i vagues, hi alenen problemes de major profunditat i envergadura». I assenyalava que calia afrontar les causes estructurals que els provoquen. Per això, afirmava, és imprescindible una autèntica situació de diàleg entre empresaris i treballadors (essent necessària una regulació del dret a la vaga i que les estructures sindicals s'ajustin als principis de la Declaració del juliol de 1968 de la Conferència episcopal espanyola), cal —també— una adequada ordenació jurídica sobre els conflictes laborals i les vagues; s'han de reduir les excessives diferències econòmiques existents, perquè no és just que aquells qui menys s'han beneficiat de la prosperitat econòmica hagin de carregar les dificultats més grosses en els moments econòmics difícils; i, finalment, cal una major participació de tots els agents de la producció en les determinacions de les empreses, perquè es dóna una tremenda concentració del poder de decisió en mans d'uns pocs, i s'han d'aplicar formes noves de participació, en què estiguin presents els treballadors.

Potser aquesta ràpida ullada deixa entreveure un xic la com-

plexitat del moment social que vivim. La veu i la presència de l'Església —en tots els seus nivells— no hi ha mancat. Perquè,

«l'exhortació a la conversió no és pas una frase ritual ni es redueix a una transformació interior sense conseqüències socials».

Pastoral de Joventut

Encara es fa molt difícil avaluar el treball pastoral que es porta a terme amb els joves. Els esforços realitzats arreu dels Països Catalans mantenen les característiques de varietat i poca cohesió. Les realitats que són més vistes tot just comencen a donar senyals d'autèntica vida. Dos anys enrera aquestes realitats començaven a obrir camí sense fer remor ni propaganda, i amb prou feines eren conegudes en els ambients, diríem, més especialitzats.

Tot fa pensar que aquests darrers anys han estat notòriament tímids, pel que fa a la pastoral de joventut. No perquè no s'hagi fet feina, sinó perquè ha estat, en bona part, feina d'experimentació, de franc tiradors, de grups i grups més aviat disgregats i dubtosos que no pas orientats cap a un *projecte* més o menys comú. Potser aquesta seria la paraula clau definidora del que volem dir: d'ençà de la crisi dels moviments especialitzats hauríem restat sense un *projecte comú* de cara a la pastoral de jovent.

I ara, ¿el comencem a dibuixar, aquest projecte? Si ens podem guiar pels comentaris i les impressions dels qui actualment treballen en grups o moviments de joventut, no és arriscat afirmar que, efectivament, hi ha unes condicions noves i que es van intuïnt algunes línies de reflexió i d'acció conjuntes. Algú té la impressió que «comencem a sortir del túnel». Aquesta imatge no vol expressar, en absolut, que retornem a una situació pacientment esperada o que ens encaminem vers formes d'organització «neotriomfalistes». No són aquests els perills que actualment desafien la pastoral de joventut.

Ben segur que alguns esforços repetiran —inevitablement— experiències passades, però també és cert que molts d'altres recorren a la història a l'hora de triar camins. Sigui com sigui, les condicions ja no són les mateixes i les experiències, quan es fan amb un cert rigor són profitoses. D'altra banda, la història encara que ensenya, també condiciona i pot

bloquejar sovint el que hem convingut a anomenar la «imaginació creadora».

L'autèntic desafiament que té plantejat la pastoral de joventut el precisaríem d'aquesta manera: elaborar un projecte comú que tingui en compte l'experiència històrica dels moviments especialitzats, els nous elements socials, culturals, polítics i religiosos que han marcat aquest últim decenni (el fenomen industrial, la força de les ideologies, la consciència política...), i la *perspectiva de futur*, és a dir, fer atenció especial a tot allò que ja ara exigeix unes noves condicions —futu-

res—, o un nou marc social, cultural, eclesial, com també especialment a aquells aspectes —quins?— que seran de vital importància en una situació no llunyana, i que ens poden agafar sorpresos i desproveïts. Per fer front a aquest desafiament cal intensificar que ja no és una novetat: treballar conjuntament religiosos i diocesans. No solament ens ha d'unir el fet que treballem amb joves del nostre país sinó també, i sobretot, la valoració de la realitat dels joves i la resposta que cal donar amb realisme i eficàcia.

Josep M. Fisa

Notícia de les trobades de joves

Les Trobades és una realitat que funciona des del 1971 més o menys regularment. (Vegeu «Quaderns de Pastoral», núm. 16, pp. 69-72; núm. 26, pp. 545-546; núm. 29, p. 217.) Les seves activitats responen al seu nom, per bé que té uns plantejaments de fons que potser avui encara no queden prou reflectits en els seus programes, però sí que podem afirmar que és a la ment i preocupen molt els qui som coordinadors i, per tant, responsables de les coses que es fan.

L'itinerari que hem seguit darrerament presenta aquestes fites. I no té altra pretensió que la de

fer un servei concret a la pastoral de jovent en el context del nostre país.

Per Sant Pere, com ja és tradicional, hi hagué una trobada a Santa Cecília (Montserrat). El tema: «Factors humanitzadors i deshumanitzadors en la nostra societat», prou ampli com perquè interessés prop d'un miler de joves. En grups petits van procurar d'anar-lo aprofundint. A més, dins la trobada, a la tarda, hi va haver estudis més especialitzats com era veure aquest tema general en la seva vessant cultural, en el món

tècnic i científic, en la fe, en el matrimoni, etc. Aquests aspectes van ser dirigits per ponents que vivien aquesta problemàtica. També es va informar de Portugal gràcies a un periodista que feia poc que hi havia estat; de la situació de l'empresa Solvay (se'n van encarregar alguns treballadors d'aquesta empresa); de l'objecció de consciència: uns quants joves, dirigits per en Pepe Beunza, van explicar les fites noves dels objectors en l'Estat espanyol. Amb motiu dels 500 anys del primer llibre imprès en català es va observar amb un llibre de Salvador Espriu a tots els participants.

Encara a l'estiu es va començar una nova experiència; una trobada per a joves de més de vint anys amb el tema «El nostre projecte de vida» a El Col·lell (Girona). Aquest intent va agradar als qui hi participaren i ara, ells mateixos, n'estan organitzant pel seu compte. Cal dir que els objectius concrets d'aquesta mena de trobades consisteixen a encarrilar d'una manera efectiva el compromís de cadascun d'ells. I en aquest sentit podem parlar que el resultat és força esperançador.

Al començament de curs hi ha hagut un replantejament seriós de les Trobades. Així s'han creat uns equips, en part autònoms, que es preocupen de promoure activitats. Així l'equip de fe ja ha organitzat uns «aplec de pregària» pel primer diumenge d'Advent a tres llocs simultàniament (Sant Daniel de Girona, Vallbona de les Monges i el santuari de La Nou). A més, envia un material als qui

vulguin reflexionar en grup. L'equip de cultura organitza conferències als centres comarcals que ho sol·liciten. L'equip d'estudis socials ha organitzat unes anàlisis per petits grups sobre el tema «La Catalunya Pobra» (aquestes anàlisis es fan sobre el barri, ciutat o comarca a què pertany el grup amb el guiatge d'un material que s'envia i d'unes visites que es fan a cada grup). També s'ha començat el tiratge d'un butlletí que vol ser mensual, i que dona compte de les diferents activitats.

Cal dir que, com ja és clàssic en nosaltres, s'ha procurat animar les activitats, i que són un bon nombre que s'han organitzat a diferents centres comarcals i amb un resultat desigual, cosa que no ens pot estranyar, ja que la capacitat organitzativa de cada una d'elles i els seus objectius són també desiguals.

Potser alguns creuran que és poc i d'altres molt. Em sembla, però, que estem en una fase de replantejament pastoral i que dependrà molt de la capacitat i dedicació que hi puguin haver. Cal exigir més, i d'una manera més eficaç. Però la solució no està a fer més trobades, sinó a procurar sensibilitzar els joves no en uns compromisos utòpics o tan arriscats que més d'hora que tard acaben cremant, sinó vers un camí seriós i profund segons la capacitat psicològica i d'ambient de cada jove. Crec que les Trobades estan en un punt de maduració delicat, perquè pot ser perillós que el fet de realitzar trobades satisfaci els joves i que aquests que-

din prou contents d'haver-se «trobat»; cal fer néixer una consciència crítica, sòbria i evangelitzadora, amb un compromís concret

i seriós segons la vocació de cada jove. Ens cal consell i ajuda, que serà escoltada i ben rebuda.

Lluís Planas

Moviment Comarcal d'A. C.

En iniciar aquest escrit, volem recordar-vos que ja en ocasions anteriors hem explicat quelcom del del que és el Moviment Comarcal d'A. C. i el que es proposa. Avui, a partir d'uns punts concrets, narrarem la inquietud i l'objectiu que es proposen als militants d'aquest Moviment, que es realitza a pobles de pagesia, industrials, residencials, comercials, etc., dels bisbats de Girona, Vic i Barcelona.

Quin és l'objectiu actual del moviment?

Ajudar a donar vitalitat als grups. La persona que viu enmig dels problemes que la societat va plantejant, sent, potser més que mai, un recolzament molt seriós dintre del grup. Nosaltres, per la gran complexitat d'ambients on vivim, hem cregut de sempre que el Moviment no havia de fer

«campanyes dirigides», donat que l'home viu una vida concreta i és en aquest lloc on ha d'actuar d'acord amb la realitat i les possibilitats del seu voltant. Per això creiem en el gran valor del grup, ja que en aquest es troba l'equip que, per mitjà de la Revisió de Vida, l'ajuda a sentir-se interpellat per la Paraula de Déu per tal de seguir comproment-se en els afers diaris. Aquest aspecte del grup, aquest curs ha estat posat en relleu, o sigui, n'hem parlat en els nostres plens regionals, revisant-los, veient-ne les pegues, etc.

Persones de diferents ambients

També veiem que aquest curs presenta unes certes dificultats de posar en comú les realitats que cadascú viu. Ens referim a cada comarca. Dèiem en començar que som d'ambients de pagesia que contrasten molt amb al-

tres, per exemple amb zones residencials-urbanitzacions, d'altres industrials, que anys enrera eren pagesies i avui nuclis forts industrials-comercials. Aleshores potser us preguntareu, ¿podeu treballar de conjunt dins un Moviment? Malgrat aquestes realitats, som tots persones que vivim a pobles (grans o petits), i la nostra vida és emmarcada dintre d'un ambient general de poble, i es aquí on la gent es compromet, lliurement, d'acord amb la seva maduració, i trobem persones posades en escoles, cooperatives i entitats de tot tipus, preocupades i lluitant per problemes socioeconòmico-polítics.

Plens regionals

Fins avui ens hem anat trobant, cada dos mesos, representants de comarques. Aquestes trobades són l'eix del Moviment. Presentem problemes, busquem camins, intentem estar atents al moment que vivim, reflexionem junts, preguem. Cal fer notar que suposa un esforç per part dels assistents, sobretot els que vénen de lluny.

Jornades anyals regionals

Cada any tenim costum de trobar-nos un dia. L'any passat, pel maig vàrem reflexionar sobre: *El moment actual de l'Església i del nostre País* i vàrem plantejar-nos fins a quin punt aquests fets condicionen o influeixen en

el nostre viure i el nostre actuar de cada dia.

Jornada d'estiu a Banyoles

Com a conseqüència de la Jornada de maig a Montserrat vàrem muntar una Jornada en ple estiu plantejant-nos la realitat del nostre País. Actituds personals dels militants i el Moviment. Vàrem veure que Catalunya és un país de concentració urbana i de dispersió rural. Com sentíem la necessitat de fonamentar la pròpia vida en la Mort i la Resurrecció del Senyor. Afirmàvem que el Moviment té possibilitats d'oferir un servei avui; per tant, estem convençuts que el seu treball és vàlid. També constatarem una manca d'integració de persones de diversos nivells al Moviment, com a Moviment d'Església. Dèiem també que l'edat mitjana més aviat alta dels components del Moviment i la manca de gent jove són un perill constant de conservadorisme, que cal vigilar. En parlar d'objectius del Moviment apuntàvem: L'objectiu primordial del Moviment és l'educació de les persones, ajudant-les a esdevenir crítiques, capaces de construir el futur, col·laborant a descobrir i promoure una alternativa vàlida per una societat nova, més d'acord amb els plans de Déu. Quan feiem referència als contactes regionals dèiem: Ens han ofert un servei interessant i ric en donar-nos a conèixer les diverses realitats comarcals i en pro-

mourer els contactes entre aquestes.

Publicacions

A nivell molt modest, recentment hem decidit publicar mensualment una circular, que aporti experiències, treballs de grups. Vol ser una comunicació del que fan les comarques. També surt un «Full Informatiu» que vol ser una ajuda a la reflexió personal i a l'intercanvi i comentaris de fets recents.

Reflexió crítica

Hem recollit aquí uns quants punts d'un escrit de M. Galobart que aquests dies surt en una altra revista d'Església. Són punts que reflecteixen molt bé, com a resum del present escrit, una autocrítica

de com veiem el Moviment: a) han sorgit dirigents laics, amb talla i visió suficient per a assumir el paper de líders a les comarques, però n'han sorgit pocs. Sovint es troba a faltar una base de formació cultural i humana als nostres pobles. Cal dir, també, que unes jornades de treball duríssimes cauen sobre les espatlles dels homes i les dones més preparats, que són sol·licitats, d'altra banda, en totes les iniciatives i tasques que es porten a terme als pobles o a les viles; b) consiliaris forjats en el Moviment rural i comarcal, han estat cridats (i les han acceptat) a altres tasques, potser més importants. c) sovint els sacerdots, i a vegades els consiliaris, han ofert als militants una interpretació personal dels fets i els han arrossegat cap a la seva perspectiva, o cap a la seva problemàtica.

Genís Piferrer

Manifest de «Justícia i Pau» de València

«Justícia i Pau» de València, amb motiu del Dia de la Pau, ha fet públic (amb text bilingüe català i castellà) un notable document. Pel seu interès en reproduïm amplis paràgrafs.

Després de citar Joan XXIII (*Pacem in terris*), Pau VI (*Populorum Progressio* i *Octogesima Adveniens*) i el Missatge del Sínode dels Bisbes del 1974, diu:

Immersos en un procés de canvis al marge del poble

Arreu del món, les darreres dècades són anys de profunds canvis culturals, econòmics, socials i polítics. Els descobriments tecnològics, la major profundització i interès per les ciències socials, la consecució de majors nivells de riquesa, han proporcionat a l'home els instruments necessaris per a conduir lliurement i responsablement el seu camí d'alliberament i realització integral.

* En alguns països de la terra, aquests instruments han estat de vegades posats a disposició dels autèntics interessos de l'home i de la comunitat.

En d'altres, més abundants dissortadament que els primers, aquells instruments han estat prioritàriament utilitzats per introduir modificacions necessàries per garantir la continuïtat del predomini d'uns pocs sobre molts, mantenir els privilegis d'una minoria, sense prestar real atenció als interessos i necessitats de tota la comunitat.

En el nostre cas, al País Valencià, els darrers deu o quinze anys han estat també, com a la resta de l'Estat espanyol, anys de profundes mutacions estructurals, realitzades de forma incontrolada i sense que el poble haja pogut expressar lliurement i responsablement la seua voluntat ni exercitar un mínim control sobre els canvis dels quals era principal protagonista. Mutacions que posen en perill, tal i com es produeixen, la possibilitat d'una pau au-

tèntica i que, en línies generals, són les següents:

—Crisi de l'agricultura; el camperol valencià està experimentant en carn viva les fortes tensions que hui comporta el pas d'una societat rural tradicional a una societat industrial moderna; el seu desemparellament és total, ja que ni pot enviar de forma eficaç els seus productes als seus mercats naturals, ni troba en els poders públics el recolzament necessari per a superar la crisi.

—Durant molts anys l'agricultura valenciana va servir per a facilitar divises a les actuacions de l'Estat espanyol. Sense contrapartides de cap tipus, els protagonistes d'aquell esforç es veuen impel·lits a deixar la seua terra i a buscar una seguretat, per a ells i per a les seues famílies, que els ha estat negada al seu país.

—Procés d'industrialització espanyola; molts valencians han comprès que el futur redreçament del seu poble passava, en el terreny de les activitats econòmiques, per les possibilitats de realització personal i comunitària que ofereix l'activitat industrial, creadora de riquesa i benestar. A l'hora de portar endavant les seues iniciatives, aquests homes s'han trobat aïllats. (...)

—Amb aquest aïllament de petits i mitjans empresaris contrasten les activitats fortament especulatives a què s'ha lliurat una bona part de les classes benestants donant una prova més de la seua irresponsabilitat històrica. I contrasten també totes les facilitats ofertes pels poders públics

a la intromissió d'interessos aliens, estrictament econòmics i privats, en el futur desenvolupament del País Valencià. (...)

—El moviment obrer al País Valencià ha anat fent-se present amb força a la llarga dels últims anys, malgrat les dificultats comunes a tot l'Estat espanyol i les peculiars del País, per raó de la dispersió industrial enmig d'un entorn fonamentalment agrícola. Les justes reivindicacions del moviment obrer, fins al moment de caràcter econòmic, han fet impacte en el poble i han produït nombrosos conflictes i vagues. El procés d'industrialització deuria produir un enfortiment del moviment obrer. Però els poders públics i els dirigents de les grans empreses estan interessats a fer-lo avortar, reprimint especialment qualsevol intent de reunió o d'associació obrera al marge del sindicat oficial, i establint-hi mesures discriminatòries per als treballadors pressumptivament conflictius, els quals procuren no emprar.

—Caòtic creixement urbà; les nostres ciutats han anat creixent donant acollida a gents vingudes del sud, mà d'obra dòcil i barata per a la indústria. L'únic ordenador d'aquest creixement ha estat l'especulació del sòl. En conseqüència, han aparegut nous barris de cases indignes d'ésser habitats per persones humanes i carents dels serveis més elementals (escoles, dispensaris, espais verds, etc...) que requereix la vida comunitària.

—Aquest desordre urbanístic ha canviat radicalment la imat-

ge i l'equilibri existent a ciutats, pobles i comarques senceres. A hores d'ara, ha posat ja en greu perill l'equilibri ecològic de moltes zones del País Valencià que, com en el cas del Saler, han estat ofertes a l'especulació fins i tot per les mateixes administracions locals encarregades de la seua salvaguarda.

Una comunitat despersonalitzada

(...) El poble valencià no ha disposat d'unes institucions pròpies i representatives, disposades a defensar on fora necessari els interessos de la comunitat. (...)

D'aquesta forma, s'ha arribat a trencar una tradició de lluita per la llibertat i per la justícia que el poble valencià ha manifestat, de vegades amb tota la força, a la llarga de la seua història. (...)

Per això, assistim hui indefensos a:

—la pèrdua progressiva dels trets culturals bàsics del poble valencià, entre ells de forma preferent la llengua, vehicle d'expressió de qualsevol cultura;

—el destrossament de la seua consciència de poble, sistemàticament atacada i substituïda per idees simplement «folkloristes» (...).

Per la pau

(...) Perquè l'autèntica pau inspira la vida dels valencians, i de

tots els pobles de l'Estat espanyol, hui es fa necessari:

a) el ple reconeixement dels drets dels diversos pobles que, com el poble valencià, integren l'Estat espanyol.

b) la proclamació d'una amnistia per a tots els perseguits i condemnats per motius polítics, sindicals i d'objecció de consciència.

c) el ple reconeixement i la regulació dels drets de la persona humana, i especialment de lliure associació, reunió, expressió i vaga.

d) el reconeixement sincer i efectiu per part de la Jerarquia dels esforços que realitzen nombroses comunitats cristianes per tal de portar endavant la real alliberació de tot el poble valencià.

Al País Valencià, primer de gener de 1975. Dia de la Pau.

D'ACÍ I D'ALLÀ

Barcelona

Ha sortit el tercer número de «Res-senya», full informatiu dels Consells episcopal i presbiteral de Barcelona, gener 1975 (vegeu «Quaderns de Pastoral» núm. 33, pp. 515-517). En ella se'ns informa de la constitució de la Delegació diocesana de Pastoral Obrera, nom definitiu del que primerament s'havia qualificat com a Missió Obrera.

En un apèndix documental es posen dos escrits que recullen, el primer, el plantejament bàsic de l'antiga vicaria episcopal d'ambients obrers creada en l'època de l'arquebisbe don Marcelo i redimensionada a secretariat amb motiu de la restauració de les vicaries durant el mateix pontificat. El segon document presenta el projecte concret de delegació.

Heus ací alguns punts dels primers objectius: Clarificació del concepte d'evangelització. L'acces a la fe a partir de la religiositat popular. Implicacions sociopolítiques de l'acció evangelitzadora. Pastoral popular de la joventut. Promoció d'un laicat obrer. Moviments apostòlics. Pastoral dels immigrants. Catequesi adequada al món obrer. Lligam especial amb els «sectors obrers». Col·laboració amb les altres delegacions diocesanes... (p. 11).

Per a dur a terme aquesta tasca ha estat nomenat mossèn Josep M. Galbany i Viñamata, ecònom de la parròquia de Nostra Senyora del Port i actiu consiliari de l'ACO. Per això mossèn Galbany ha passat al Consell episcopal i el seu lloc del Consell presbiteral, era un dels sis preveres elegits per la globalitat del presbiteri, ha estat ocupat per mossèn Lluís Bonet Armengol, des d'aquest any passat ecònom de Sant Cristòfol (Can Anglada) de Terrassa.

«Ressenya» parla també dels arxiprestos (a la diòcesi n'hi ha cinquanta) i de la seva renovació, que serà la primera de l'etapa del cardenal Jubany. D'ara en endavant duraran quatre anys i se'n renovaran la meitat cada dos. Es decideix fer una àmplia consulta en què es proposin tres noms per a cada arxiprestat.

Sobre el Consell presbiteral es fa resum de la reunió sobre «La situació econòmica dels preveres», ponència de revisió i plantejament més just de la retribució global del presbiteri. El tema continua treballant-se. També finalment, en requadre, es dóna constància de la protesta i repulsa del doctor Jubany per les crítiques i atacs, fins i tot anònims, al doctor Guix com a bisbe-ponent del document de treball de la CET, «Misteri Pasqual i Acció Alliberadora». El CP fa constar, a més, el

seu rebuig dels recents atacs al doctor Jubany per part de la revista «Iglesia-Mundo», amb motiu del darrer Sínode dels Bisbes.

Ja està al carrer, fa unes quantes setmanes, «Foc Nou —Revista de serveis cristians».

L'edita el Centre de Pastoral Litúrgica, substituint la «Circular». N'és director Roser Bofill; coordinador en Josep Urdeix, secretari de Redacció Josep Lligades; i compta com a col·laboradors amb Frederic Bassó, Eliseu Bordonau, Josep Camps, Joan Gomis, Joan Llopis, Jacint Matas, Carme Oller, Joan Oriol, Raimon Ribera, Joaquim Vinardell... Vol dirigir-se al «cristià realment interessat per la seva fe, per la vida de l'Església, per la visió cristiana de les realitats que l'envolten».

Des d'ací ens cal donar-li la més encoratjadora benvinguda. I desitjar que «Foc Nou» accomplixi un útil servei per a molts cristians, aconseguint una àmplia difusió.

Per a subscriure-s'hi (300 ptes. l'any) cal adreçar-se al C.P.L., Canuda, 45-47. 1r., 2a., Barcelona-2, tel. 302-22-35.

El Centre d'Estudis Pastoral ha organitzat una setmana d'estudi sobre el tema «Fe Cristiana i Alliberament» (dies 14/17 de gener).

Hi han participat Casimir Martí, Joan Gomis, Jacint Amat (la

ponència del qual us oferim en aquest número), Josep M. Rovira, Salvador Pié, Josep Camps, i Genís Samper, com a moderador de la setmana d'estudi.

S'anuncia ja una pròxima setmana (del 15 al 18 d'abril) sobre «Parròquia o petits grups?».

Organitzat per Minyons Escoltes, Guies Sant Jordi, Servei Colònies de Vacances i Moviment Infantil-Juvenil d'A. C., ha estat convocat el III Concurs de Muntatges Audio-visuals per a grups infantils i juvenils.

La pretensió del Concurs és la de familiaritzar els infants i els joves amb les noves tècniques audio-visuals mitjançant el seu aprenentatge, per tal de desvetllar en ells el sentit crític enfront de la publicitat, el cinema, la televisió... i aconseguir l'enriquiment de la seva personalitat servint-se d'aquestes tècniques com a formes d'expressió. Per a qualsevol informació, adreceu-vos a: «La tenda», Via Laietana, 118. Barcelona-9.

Durant la Setmana de la Unitat del 18 al 25 de gener) a més d'altres actes, s'ha celebrat al Fòrum Vergés un cicle de conferències, amb la col·laboració del Centre Ecumènic de Barcelona.

Hi han intervingut: Antoni Florit (de l'Església Evangèlica Espanyola), reverend Josep Busquets (de l'Església Espanyola Reformada Episcopal), reverend Hans Stemper (de l'Església

Evangèlica Alemanya), reverend Brian Lea (de l'Església Angliana) i reverend P. Dimitris Ch. Tsiamparlis (de l'Església Ortodoxa Grega). Cada conferència ha acabat amb un diàleg i una breu pregària ecumènica.

El Secretariat «Justícia i Pau» de l'Archidiòcesi de Barcelona va concloure la seva campanya de recollida de signatures per a la carta al cardenal Tarancón perquè intervingui a favor de l'Amnistia, amb la celebració de l'Eucaristia presidida pel cardenal Jubany, el dia primer de gener, a la catedral.

Aquesta campanya de recollida de signatures ha tingut un ampli ressò, tant a la premsa diària com a moltes revistes (recordem «Presència», «Canigó», etc.). Les signatures recollides al Secretariat de Barcelona foren 58.000, de les quals cal excloure'n, per manca del número del D.N.I., 5.400. Així, doncs, el nombre de signatures vàlides fou de 52.600. Nombre molt respectable, si tenim present que l'exigència del document d'identitat era per a molts un gros condicionament.

Seu d'Urgell

Cal assenyalar amb goig l'autorització, de part del bisbe d'Urgell, del català com a llengua per a les actes dels llibres sacramentals i d'òbits.

En realitat, no és més que l'aplicació a aquesta parcel·la de l'activitat eclesiàstica d'un principi de segles, reafirmat en el Concili Vaticà II; la catolicitat de l'Església implica l'assumpció de totes les cultures i llengües.

Per això, en la carta multycopiada amb què el canceller secretari d'Urgell —per encàrrec especial del senyor bisbe— fa arribar a tot el clergat l'autorització del català, remarca: «...són moltes i poderoses —avui més que mai— les raons per les quals no hagi d'ésser ja més ajornada una pràctica positiva sobre aquest particular, i es retorni a la situació normal, que, de fet havia existit sempre a la nostra diòcesi i que, tot de cop, va estroncar-se als voltants de l'any mil vuitcents. (...) Un altre motiu, ben vàlid, és que, amb la introducció de la parla nadiua en la Litúrgia, el català ha esdevingut una de les llengües oficials de l'Església, i ella ha d'emprar-se en la celebració de l'Eucaristia, en la predicació de la Paraula de Du i en l'administració dels Sagraments dins les comunitats que la parlen. Podem constatar també com les publicacions de la nostra diòcesi («Butlletí Oficial», «Església d'Urgell», «Full Dominical») vénen escrivint-se bàsicament en català. (...) En la darrera sessió del Consell presbiteral, ... el senyor bisbe va sotmetre el cas a l'opinió dels membres d'aquest Consell, i, prèvia votació secreta, el resultat fou un assentiment massiu, gairebé unànime. Després, amb ocasió de l'Assemblea plenària de l'Episco-

pat, en parlà amb bisbes de la nostra regió i amb d'altres que tenen llengua pròpia, i cap d'ells no va trobar-hi la més lleugera dificultat.»

Des d'ací gosem esperar que aquesta normalització del català al si de l'Església diocesana d'Urgell no serà un fet aïllat.

València

Ja tenim a València la tan anhelada Facultat de Teologia per la qual tant s'ha bregat des de fa no pas pocs anys.

A mitjan novembre i en les aules de l'antic seminari del carrer de Trinitaris es constituïa i s'inaugurava la Facultat de Teologia de Sant Vicent Ferrer sota la presidència del bisbe secretari de la Congregació Romana per a l'Educació Catòlica i del gran canceller don José M.ª Lahiguera. Ocuparen també la presidència tots els bisbes de les diòcesis sufragànies i els superiors dels pares dominics, que han estat cofactors de la facultat.

Igualment hi foren presents les primeres autoritats civils de la ciutat així com les acadèmiques de la universitat.

En l'acte d'inauguració prengué

la paraula per a dictar la primera lliçó acadèmica el pare Sauras O. P. Tot seguit parlà el degà de la Nova Facultat, doctor Arnau, el qual, entre altres coses, alludí a les gestions que ja els bisbes anteriors, Olaechea i González Moralejo, havien realitzat per recuperar el rang universitari dels estudis teològics del seminari. Finalment, monsenyor Schroeffer, en nom del cardenal Garrone, declarà erigida la Facultat de Teologia de Sant Vicent Ferrer.

La Facultat resta constituïda en dues seccions: la secció Diòcesi, enquadrada en el Seminari Metropolità, la qual, amb els sis cursos, suma 187 alumnes, i la secció Pares Dominics, amb 51 alumnes. En total sumen, inclosos els 51 alumnes de llicenciatura, 289 alumnes, entre seminaristes, religiosos i seglars, els matriculats el primer trimestre.

Quant al patronatge de sant Vicent Ferrer caldria apuntar que aquest sant, molt representatiu del nostre País, es va destacar, entre altres coses, per predicar sempre en la nostra llengua valenciana, la del poble, per tal que fins els més humils el comprenguessin. Ens sembla, doncs, que ha estat un encert aquest patronatge. El que desitjaríem és que la Nova Facultat en les dues seccions ho prengué en compte. De moment, ens consta que no ha fet res per admetre la llengua del País.

També hem de lamentar una altra cosa i és que tots els elements rectors d'aquest organisme pertanyen a l'ala conservadora.

Un dels treballs que s'ha proposat la nova Facultat ha estat ressuscitar la revista «Anales» del Seminari Metropolità de València, que des de feia uns anys havia deixat de publicar-se.

«Anales» va néixer l'any 1961. En aquell moment era totalment confeccionada pel claustre de professors de filosofia i teologia, i sortia amb el propòsit d'anar donant a llum els treballs científics que els professors anaven preparant per a les classes, o bé treballs de llurs investigacions. La revista anà sortint semestralment fins a l'any 1969 i anà recollint totes les tesis doctorals i altres articles d'alta elucubració i sense aspiracions a connectar amb la vida real dels seus lectors, que més que lectors es limitaven a ser subscriptors.

En aplegar al núm. 17, aquesta publicació es va deturar, no sabem perquè, malgrat que ens ho imaginem. Però ara cal tirar endavant perquè si no, quina classe de facultat seria la nostra...? I així hom ha començat una campanya de recollida de subscriptors per a «Anales» restaurat (no sabem si reformat).

Ens arriben notícies que l'ona de secularitzacions continua, no es detura, potser va en augment. Darrerament s'han donat casos de secularització en grup.

Ja va resultant bastant normal en les reunions de sacerdots el tema dels amics que van prenent la determinació de secularitzar-se. I de tant en tant hom dóna la

notícia d'alguna secularització important, per la significació diocesana del personatge. Però ens fa l'efecte que això encara no arriba a preocupar massa la nostra jerarquia que sap molt bé que el clergat de la nostra diòcesi encara es manté molt nombrós, malgrat que les baixes, entre defuncions i secularitzacions, superen clarament les ordenacions, les quals, a partir d'aquest any van a minvar escandalosament. El nostre bisbe sembla cada volta més convençut, així ens ho ha fet saber, que les baixes es produeixen per manca d'espiritualitat i per massa preocupació de tipus social; això fa perdre la brúixola sacerdotal i s'acaba menyspreant el celibat i causant-se.

Malgrat que la notícia sobre el judici en el TOP de 16 obrers valencians, ha estat molt difosa per la premsa nacional, la qual s'ha fet ressò també de les opinions i positures de tanta gent que ha manifestat la seua solidaritat amb els 16 encartats, també volem fer constància d'aquest esdeveniment ací.

Entre els processats hi havia dos companys sacerdots, els jesuïtes Ramir Reig i Rafa Cassanova, per a cada un dels quals demanava el fiscal 5 anys (de presó, és clar). Les penes demanades per als altres oscil·laven de 5 a 12 anys.

El judici se celebrà el 28 de novembre passat. Abans de començar, el fiscal ja féu notar que anava a rebaixar ostensiblement les penes a condició de... no sabem si els defensors complirien o no

la condició, el que sí sabem és que les penes, al final del juli haviem desaparegut o rebaixat bastant. Els dos companys sacerdots juntament amb set més sortiren absolts i els altres set amb condemnes d'un a quatre anys.

L'acusació se sostenia per associació il·lícita i propaganda il·legal.

No podem negar que la decisió del tribunal ens ha produït satisfacció pel que suposa d'avenç en el reconeixement de les llibertats democràtiques.

Segurament quan surti aquest número de «Quaderns» ja serà al carrer el Missal en llengua valenciana.

Després de molts anys (perquè han estat molt anys) de reunions i no pas poques discussions en la Comissió encarregada de preparar-lo, finalment els bisbes de les tres diòcesis valencianes, reunits el 29 d'octubre passat, aprovaren els textos litúrgics que regiran a les tres diòcesis.

La Comissió de Litúrgia interdiocesana per a la Llengua Valenciana està formada per un **grup de** seglars i sacerdots de les tres diòcesis. Entre els seglars, comptem escriptors destacats de les lletres valencianes, com Sanchis Guarner, Enric Valor i altres. La Comissió es reuneix periòdicament per tal d'anar estudiant els problemes que fan relació a l'ús de la nostra llengua a l'Església.

Actualment es porta una **acció** a Alacant per a normalitzar-hi les misses en valencià. Ens ha sor-

près i, al mateix temps, ens ha satisfet força saber que Alacant ha estat notícia darrerament a la premsa per haver-se celebrat en valencià en algunes esglésies d'aquesta capital. El mateix bisbe, monsenyor Barrachina (i aquesta es la nostra major sorpresa) és qui està demostrant més gana perquè prompte apareguen en algunes parròquies d'Alacant cartells anunciant misses en valencià, fins i tot s'ha preocupat perquè el pare Riutort, de la Comissió valenciana de Litúrgica, dirigeixi algun curset de valencià per a sacerdots d'aquella diòcesi. Un detall ben significatiu: la primera missa en valencià ha estat celebrada en la catedral.

El trenta de maig de 1973 era erigida canònicament l'Associació Religiosa «La Paraula Cristiana». La notícia us la dono amb una mica de retràs, però més val tard que mai. La veritat és que no la volia donar sense parlar abans amb el pare Pere Riutort, membre destacat d'aquesta associació.

Quant als fins que persegueix, anem a transcriure alguns articles dels seus estatuts i us en fareu una idea millor.

Art. 1r. —Per comissió i delegació dels reverendíssims ordinaris de les diòcesis del País Valencià, s'erigeix en la seua capital i en la demarcació territorial del seu antic regne i diòcesis respectives, l'Associació Religiosa La Paraula Cristiana.

L'objecte és contribuir al foment de la vida cristiana en la

llengua pròpia dels valencians, conscients, per tant, que, segons ens ensenya la Santa Mare Església, tota predicació i actuació del missatge evangèlic s'ha d'adaptar a la manera de ser i a la llengua de tots i de cada u dels pobles del món (*Lumen Gentium*, núm. 13 i *Gaudium et Spes*, núm. 44).

Art. 2n. —Per al compliment dels seus fins l'Associació utilitzarà els mitjans de comunicació social que estime més adients i molt especialment usará de la impressió de llibres, fulletons, fulls i revistes.

Art. 4t. —D'acord amb els seus fins específics, l'Associació actuarà per les següents seccions: a) Secció Litúrgica; b) Secció Bíblica; c) Secció Catequètica; d) Secció Musical; e) Secció de Devocions Populars. Tanmateix, podran crear-se aquelles altres seccions que considere oportú la Junta del Govern.

Art. 5è. —L'Associació La Paraula Cristiana procurarà mantenir la més estricta relació i unitat amb totes les altres associacions religioses de les diòcesis del País Valencià.

Art. 8è. —L'Associació de La Paraula Cristiana, es governa sota les directrius dels bisbes del País Valencià, per mitjà de la Junta General d'associats i del seu representant, la Junta de Govern.

Fa, doncs, any i mig llarg que està constituïda l'Associació, i la veritat és que no ha transcendit massa als ambients populars.

Actualment és integrada, en la direcció, per un grup de prohoms

ben coneguts per la seua significació religiosa i valencianista, però sense massa projecció social; podríem dir d'altres esferes.

Quant a les activitats efectuades, no en sabia bé apuntar-ne cap per manca d'informació. Sé que s'està treballant per crear delegacions a Alacant, Castelló i a alguns altres llocs, i que de cara a l'ensenyament també s'ha fet quelcom i en algun ambient de joventut, però, com deia, sense massa transcendència a l'opinió pública.

Organitzats pel Departament de Llengua i Cultura Valenciana de la Universitat de València i per l'Institut de Ciències de l'Educació (ICE), aquest any es donaran cursos de llengua valenciana.

Els cursos tindran lloc a 26 centres de les següents ciutats: Alacant, Elx, València, Gandia, Ontinyent, Alcoi, Dénia, Novelda, Vilareal, Alzira, Castelló de la Plana, Xàtiva, Sagunt, Petrel, Llíria, Torrent i Oliva.

Aquests cursos, de tres mesos de duració, estan programats per a professors d'Ensenyança General Bàsica principalment, amb la pretensió que aquest és el millor camí per introduir l'ensenyament de la nostra llengua a l'escola.

Al cap d'aquesta empresa figura el nom del professor Sancho Guarnier amb tot el personal del Secretariat d'Ensenyament de l'Idioma.

Antoni Signes

El món rural marginat encara avui

«No s'ha fet justícia a l'home del camp; hem menyspreat la seva tasca que, per altra banda, és la base de moltes indústries.» Així s'expressava no fa gaire temps el bisbe de Girona.

Semblants termes empra la Federació Internacional de Moviments Rurals Adults Catòlics (FIRMAC) en la declaració feta a l'Assemblea que ha celebrat a Yaundé (Camerun): «El rural se sent avui com deshumanitzat, buit de si mateix, mancat de responsabilitats, pur instrument de la producció, sense beneficiar-se del que ell produeix i, molt sovint, ni amb veu per tal de fer-se sentir.»

Certament que el món rural necessita no tant les declaracions, com el treball preocupat i actiu dels homes, i que els reunits a l'Assemblea esmentada es van demanar, i demanen als cristians, un esforç per tal que aquest món rural trepitjat i marginat encara, on els seus habitants són cada cop més pobres mentre uns pocs s'enriqueixen cada vegada més, deixi de moure's presoner dels engranatges dels grans interessos i del capitalisme internacional, que sembla que no li deixi altres camins que acceptar-ho o morir.

Així avui, el món rural, des del Canadà al Vietnam, dels Andes a les planes del Brasil, a l'Àfrica i a Europa, descobreix el pes de les diverses dominacions que té so-

bre d'ell. I el centenar de dirigents de moviments rurals catòlics de vint països d'Àfrica, Europa, Àsia i Amèrica han esbrinat la realitat que els envolta i fan aquestes manifestacions:

—Que a *Europa*, els agricultors mostren el seu despit pel baix preu de venda dels seus productes, en tant que els productes industrials que els són necessaris per a l'activitat del camp augmenten cada dia de valor. Endeutats, veient que la terra és motiu d'especulació i que queda fora de la seva capacitat financera, resten amb una inseguretat permanent, si és que no se'n van cap a la indústria, maldant una nova oportunitat. La tècnica moderna té unes exigències: la necessitat de capitals cada cop més alts, la importància dels mercats lliures, on preval la llei de la concurrència; això crea desànim a la gent del camp, que no volen, amb tot, veure's marginats d'un món rural en plena transformació.

—Que l'*Àfrica*, després de la seva independència, desperta, s'obre a una nova civilització i es col·loca en el perill de perdre els valors propis de la seva cultura tradicional. Homes i dones descobreixen les dificultats de la vida al camp, la variabilitat dels preus, la incertesa de les èpoques, el drama de la secada al Sahel, les perspectives de fam que de tot això se'n deriven. Les ciutats creixen, i ofereixen noves possibilitats. El camperol no es vol marginar; va a cercar lluny del po-

ble o del país allò que li permetrà de viure la vida com a persona. Però molt sovint només troba desenganys.

—Que freqüentment sentim parlar de les masses de camperols d'*Amèrica del Sud*, que ja des de segles mal viuen dominats per unes minories privilegiades. I també sentim a dir que aquesta situació ha de canviar. El fet que no es pugui utilitzar la terra d'acord amb les necessitats de la majoria; els salaris de fam, la inseguretats en els preus, les expulsions de les terres i els acomiadaments injustos, tot això sacseja l'apatia de la gent del camp i fa que molts prenguin consciència de llur situació i actuïn.

—Que a l'*Àsia*, un continent de prop de mil milions de camperols que treballen pacientment les terres i lluiten de segles contra la secada, les inundacions i la fam, són ells els qui suporten les conseqüències pitjors de les guerres i conflictes. Les reformes agràries a corre-cuita, sense tenir en compte l'autèntic desenvolupament de l'home rural, els deixa perplexos. Resten oblidats a l'hora de les decisions; no són pas actors del seu propi alliberament.

I amb tot això, ¿com apareix l'Església als ulls dels homes del món rural de tots els continents? Molt sovint, com un teló que amaga el signe d'alliberament que ella hauria d'ésser. En molts llocs, més aviat còmplice dels qui s'aprofiten dels debils, dels pobres.

L'anàlisi dels reunits a Yaundé es va cloure amb aquestes paraules: «La major part de vega-

des, l'Església és vista com una gran empresa, vacil·lant per les seves crisis successives, sospesant, sense saber quin camí prendre, vacilla a donar el pas d'un compromís autèntic vers l'alliberament integral de tots els homes, dels oprimits i també dels opressors. I, malgrat tot, nosaltres creiem que en aquestes condicions l'Església pot ajudar els homes a viure l'Evangeli plenament. Moltes vegades, encara, la majoria de l'Església, no es posa al costat dels qui sofreixen. Mentrestant, però, els cristians que volen ésser fidels al missatge del Crist han fet l'opció de lluitar amb els seus germans per l'alliberament col·lectiu.»

Voldríem confiar, amb el bisbe de la seu de Sant Narcís, que les persones interessades en el desenvolupament del món rural, aquí i arreu, no es trobin soles en els seus esforços, sinó que el món rural sigui un centre d'atenció també pels cristians.

S. C.

Els oblidats

del Tercer Món

Una història entre moltes. Un parcer sud-americà, conreador de part d'una gran propietat, va haver de lliurar el 21 per cent de

la producció al propietari. Els ingressos nets de l'any foren 372 mil *pesos*; així doncs, li restaren 290 mil *pesos*. Però les despeses a càrrec del parcer van ser de 268 mil *pesos* (l'aigua subministrada, entre altres coses); l'ingrés net, per tant, es reduïa a 22 mil *pesos*, quantitat que no li permetia ni tan sols amortitzar l'equip. Aquest ingrés, a més, havia de fer possible la vida del parcer i la seva família durant l'any següent, i restituir al banc el préstec de 70 mil *pesos* concedit per a l'adquisició de llavor, eines, accessoris, etc.

No és estrany que un home del camp vagi a dormir famolenc després d'un dia de treball esgotador. I això no tan sols als països de l'anomenat Tercer Món. Pertot arreu, els agricultors no propietaris, i a vegades també aquests, tenen ingressos insuficients en relació amb els treballadors d'altres sectors econòmics; així ho posa de manifest un informe de l'OIT¹ que recull dades de 75 països.

Un abisme en els ingressos

És difícil aconseguir dades sobre els ingressos. Per això, en l'esmentat informe s'utilitza la diferència entre l'agricultor i les altres economies a partir del producte intern brut (PIB). Aquesta diferència, que s'ha calculat amb dòlars USA, assoleix fites alar-

mants. A Filipines, per exemple, es descobrí que aquesta diferència entre el BIP agrari i el de la resta d'economies era de 155 a 361; a Mèxic de 150 a 668; a Puerto Rico de 135 a 1.924; a Bolívia de 68 a 205 i al Brasil de 108 a 362, mentre que a la República Federal d'Alemanya era de 910 a 3.034; a França de 1.250 a 2.901 i a Dinamarca de 2.100 a 3.141. (Les xifres corresponen al 1970.)

D'aleshores ençà l'abisme entre l'agricultura i les altres economies ha continuat obrint-se més i més. La raó és que als països industrialitzats els augments dels treballadors van anivellant-se amb el creixement de la demanda interna de productes agrícoles, mentre que als països en desenvolupament la pobresa rural té com a rel el baix guany per treballador.

Endemés, la càrrega dels baixos ingressos de l'agricultura no es distribueix equitativament. Les xifres més recents ens diuen que són la gent pobra del món rural als països en desenvolupament, els qui més sofreixen de la present diferència en els ingressos. Per això, es diu a l'informe de l'OIT que, des d'un punt de vista social, serà necessari augmentar el percentatge dels ingressos per habitant al món rural allí on es mantingui a nivell del mínim indispensable, però encara més necessari serà augmentar-lo allí on estigui per sota d'aquest mínim.

1. *«Ingresos de los trabajadores agrícolas, con particular referencia a los países en vías de desarrollo»*, Organización Internacional del Trabajo, Ginebra, 1974.

Què es pot fer?

L'informe diu que s'han de canviar les polítiques nacionals vers l'agricultura. Poden ajudar-nos a comprendre aquesta urgent necessitat, unes dades: Els dos terços de la població dels països en desenvolupament viuen a zones rurals. Es considera que el 40 % d'aquesta població rural viu a la misèria. Marginats del progrés social, econòmic i tècnic, milions d'homes i dones del camp estan mancats d'educació i formació, sense possibilitats de millorar el seu nivell d'alimentació i habitacle... El 20 % dels terratinents del tercer món són propietaris del 50 al 60 % de les terres que es poden llaurar. A Veneçuela en són del 82 %; a Colòmbia del 56 %; al Brasil del 53 %; a Filipines, l'Índia i Paquistà de prop del 50 %. Al contrari, uns 100 milions de propietaris de menys de 5 hectàrees s'apleguen en el 20 % de les terres que es poden llaurar... Són víctimes d'aquest sistema els qui no tenen terra, els parcers i molts petits propietaris rurals...

Solucions? L'informe fa esment d'algunes: Reforma agrària; protecció enfront d'usurers i intermediaris; diversificació en les activitats rurals que faci possible noves oportunitats de treball; més assignacions públiques a les zones rurals, que exigeix una reforma total del sistema fiscal... Amb tot, les solucions seran dife-

rents segons els llocs i els països. El que certament caldrà, és analitzar les causes d'egoisme individual i col·lectiu que fan possible encara la situació del món rural avui, quan tenim avanços en tots els altres camps de l'economia. ¿Tant difícil és el progrés armònic de la humanitat, mitjançant la participació de tots a la creació solidària d'un món —també rural— millor?

S. C.

Brasil: Conflictes i

esperances a Sao Fèlix¹

El 28 de març de 1973, fou condemnat en judici celebrat a l'Auditoria Militar de *Campo Grande* (Brasil), el pare François Jentel, col·laborador del bisbe Pere Casaldàliga. El 22 de maig de 1974, el Tribunal Superior Militar de Brasília va absoldre per unanimitat el pare Jentel. Després d'un any d'empresonament, es reconeixia públicament que el seu «crim» ja no era el de «subversió», «comunismo» o «guerrilla».

Una notícia d'agència que va re-

1. Antecedents del conflicte els trobareu a «Quaderns de Pastoral» núm. 26, pp. 525-526 i 562-564.

produir la premsa, concretament «El Correo Catalán» del 1-9-74, i que es referia a les relacions Església-Estat al Brasil, deia entre altres coses: *«La acción más importante hasta ahora en el mejoramiento de las relaciones entre la Iglesia y el Estado ha sido la liberación del padre François Jentel, centro de la controversia que el pasado año motivó, en cierto modo, que el Gobierno detuviese a un obispo. El padre Jentel ha sido puesto en libertad después de acceder a regresar a su país.»*

El bisbe detingut, del qual fa esment la notícia, és el bisbe de Mato Grosso, Pere Casaldàliga. Precisament ens ha arribat, respecte a la notícia, una nota seva que ha corregut pel Brasil i que creiem que és important reproduir parcialment, ja que ens permetrà de veure que la seva situació i la dels seus col·laboradors no ha estat pas superada amb la llibertat del pare Jentel.

«Certament, per a nosaltres —diu— els seu cas no s'ha resolt amb justícia. Perquè la causa de l'Església de Sao Félix no és la causa "personal" del pare Jentel. La veritable causa es la de l'*inquérito* de l'equip pastoral de la Prelatura, el de l'Església de Sao Félix, són la dels drets bàsics del poble de tota la regió, mai no atorgats, sempre menyspreats, hipòcritament ajornats sota l'acusació de subversius i només amb concessions enganyoses.»

I afegeix més endavant: «No s'ha fet justícia amb aquesta estranya alliberació del pare Jentel.

Ell és tan sols una víctima més. No s'ha resolt res del que era veritablement urgent resoldre. Com a molt, s'haurà resolt una nova tensió entre l'Església "oficial" i el Govern del país. Per la diplomàcia se salven només els interessos dels grans. Els del poble només se salven per la justícia. I l'Evangeli no és diplomàcia. Tot es pot salvar en la pau, diuen; tot es pot perdre amb la guerra. La guerra més dissortada, amb tot, seria una falsa pau, per hipòcrita, per ingènua o per omissió. No puc creure en aquests diàlegs nous entre subordinats, a les altures, quan a la base, el poble —que hauria de ser el primer— no té veu per a dialogar. Hi ha diàlegs que només serveixen per comprar el silenci.»

Sospitant que aquestes paraules seves poden semblar «agres o inescaients», recorda, perquè ho sap i el viu diàriament, el problema a l'àrea de la Prelatura: «A tota l'illa de Bananal; a Santo Antonio, Barreira Amarela i ribera del Rio das Mortes; al Ribeirao Bonito i a la Casalheira, al Barreiro, Piabanha i Matinha; a Porto Alegre; a Serra Nova i *sertões* pròxims, i a les adjacents a Luciara i Sao Félix... el poble *sertanejo* o *posseiro* no té terres ni perspectives d'un futur humà. Al llogaret dels *Tapirapé*, on fa més de 20 anys que treballava el pare François, encara no tenen terres suficients ni parcel·lades, i per quatre vegades han desaparegut misteriosament, a la FUNAI, les reclamacions i mapes relatius al cas. A Santa Terezinha tot just

han començat les parcel·lacions, i el poble viu l'amenaça de veure's tancat, dins l'àrea urbana, als límits estrictes de la zona edificada; ningú no podrà lligar ni el cavall fora de casa... Mentrestant, les grans *fazendas pecuarias*, subvencionades oficialment, es multipliquen en nombre, poder i arbitriarietats. I les moltes reclamacions —per escrit o per visita personal; per denúncia del bisbe, segregadament impune, o per tímida alegació del poble— són normalment ignorades.»

A tots els qui, dintre i fora del Brasil, continuen les lluites i esperances d'aquella església local, també els recorda el que va escriure el 27 de maig de 1974 dirigint-se als cristians de Campo Grande, els més propers al pare Jentel durant l'any del seu captiveri: «Si el desenllaç d'aquest cas —diplomàtic per bona part dels seus principals actors— no és una alegria de testimoniatge evangèlic, la manera fraterna amb la

qual l'església de Campo Grande va acompanyar el "padre" en el temps d'empresonament, és un testimoniatge i una alegria que compensen. Confiem encara en la vostra solidaritat cristiana, perquè la veritable causa del procés persisteix: el nostre poble sense terra, sense esdevenidor...»

El bisbe Casaldàliga acaba la seva nota dient: «És l'esperit de Jesús, el qui vol la seva Església compromesa en l'alliberació total de l'home. És ell qui exigeix d'aquesta petita església de Sao Félix un ferm i arriscat compromís amb l'home marginat —*posseiro, índio, peón*— que integra el Poble i fa la Història humana d'aquests *sertões*.»

Els autors de la notícia d'agència, sens dubte que desconeixen allò que ens fa descobrir la nota del bisbe Casaldàliga: les situacions d'injustícia —malgrat dissortades accions diplomàtiques— continuen... Per això continua la lluita; i certament l'esperança.

S. C.

COL·LABORADORS D'AQUEST NÚMERO:

Jacint Amat (estudiant de Teologia, barri de can Anglada de Terrassa), Fèlix Martí (president del Centre d'Estudis Francisc Eiximenis, Barcelona), Xavier Morlans (estudiant de Teologia, Roma), i Josep M. Totosaus (del consell de redacció de «Quaderns» i secretari del CEP, Barcelona).

CORRESPONSALS:

Josep Castaño (membre d'ACO, Barcelona), Silvà Claramunt (corresponsal de «Temps obert»), Josep M. Fisa (del consell de «Quaderns», Climent Forner (Solsona), Pere Llabrés (Mallorca), Antoni Mirabet (La Seu d'Urgell), Ramon Oller (Girona), Salvador Pié (Barcelona), Genís Piferrer (membre del Moviment Comarcal d'A. C.), Lluís Planas (monjo de Montserrat), Andreu Roca (Vic), i Antoni Signes (València).

QUADERNS DE PASTORAL. Publicació bimestral.

Director: Josep Junyent.

Redacció i administració: Rivadeneyra, núm. 6, 4.ª - tel. 317 48 58 - Barcelona-2.

Preu de subscripció: 325 ptes. l'any. Número solt: 80 ptes.

Dipòsit legal: B. 25.506 - 1969.

Impressió: I. G. Santa Eulàlia - c. Sant Joan Bosco, s/n. - Santa Eulàlia de Ronzana. Empresa periodística: Joan Carrera Planas (núm. 458, tom 6, secció de persones naturals, foli 127. Inscripció 1).

Amb censura eclesiàstica.